

Panos Ioannides

Kağga

veya

Karga Kehaneti

Roman

Yunanca'dan çeviren
Lale Alatlı

OPM / Ruffel
İstanbul 2017

Kağga veya Karga Kehaneti
Yunanca özgün metin
2015'de Lefkoşa'da, Armida Publications tarafından
Koasinos
adıyla yayınlandı

Bu yayın
Kıbrıs Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Bakanlığı
desteğiyle gerçekleştirildi.
Yayına verilen destek
Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın
yazar tarafından ifade edilen içeriği veya
tek tek fikirleri kabul ettiğini göstermez

Birinci basım

Çeviri: Lale Alatlı, Selanik
Editörlük: Tevfik Turan, Engelschoff
Dizgi: Ruffel
Kapak düzeni: Bahar Bayram, Hamburg
Kapak fotoğrafı:
Flying Crow (Bourier Felix: Wikipedia Commons)

Bu kitap
OPM İletişim Yayıncılık Ltd. Şti.,
Hacı Muhtar So. 3 / G-24, 34742 İstanbul (Sertifika:28646)
ve
Verlag auf dem Ruffel, D-21710 Engelschoff
yayınevlerinin bir ortak yapımı olarak yayınlandı

Baskı: Sena Ofset Ltd. Şti., Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi
Blok B, Kat 6, No. 4 NB 7-9-11, Topkapı-İstanbul
Tel +90 212 613 3846 (Sertifika: 12064)

ISBN (TR) 978-605-5054-05-2
ISBN (D) 978-3-933847-47-8

İçindekiler

Önsöz 9

BİRİNCİ BÖLÜM

- 1 Anneannem Rodu 13
- 2 Dedem Agamemnon'la Babaannem Sevastia 23
- 3 Yetenekli Matteo Pellegrino, ya da kısaca M.P. 35
  - 4 Seans 43
- 5 M.P.'nin El Yazılarını Beklerken 55
  - 6 Cesurca Bir Girişim 65
  - 7 Nihayet, İlk El Yazıları! 75
  - 8 Cesurca Bir Girişim 83
  - 9 Zenginliğin Reçetesi 93
- 10 İnkâr Edilemez İki Gerçek 99
- 11 Bay Yorgos'un Bir Dileği Gerçekleşiyor 111
- 12 Kral Süleyman'ın ruhuyla görüşme 117
  - 13 Kırık Aynalar 127
  - 14 *Kıymet* Mücevherat 135
  - 15 Zafer Yemeği 143
  - 16 İki Sürpriz 149
- 17 Nefis Bir Ziyafet Daha 157

İKİNCİ BÖLÜM

- 18 Morfu'ya Doğru 167
- 19 Neşeli Günler 173
- 20 Astrapoyanos 183
- 21 Milli Oluyorum 189
  - 22 Diriliş 197
- 23 Güzel Morfu'ya Veda 207

- 24 Lefkoşa'da İlk Yıllar 213
25 Mirto Papadamu 219
26 İkilem 229
27 "PaoloVeronese" Adını Paylaşma 239
28 Burs 251
29 Artezyen Kuyusu 257

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- 30 Yıkılan Hayaller 271
31 İş Ararken 277
32 Sandık 283
33 *Salpinga'daki* İlk Günüm 289
34 Kırıntılar Dağıtılırken 299
35 *Cogito ergo sum'un* Yeni Bir Versiyonu 307
36 Bir Rota Değişikliği Daha 317
37 Saray Konak 321
38 1 Nisan Şakası Gibi 329
Sonsöz 335
Yazar ve Çevirmen 337

Bu kitap
babam Kostas
ve annem Eleni Ioannides'in,
Girneli anneannem tatlı Rodu,
Rodothea Mina'nın
kutsal anısına,
ayrıca beni bu kitabı yazmaya
teşvik edip cesaretlendiren
ve hayatımı zenginleştiren
anlayış ve yoldaşlığı için
eşim Hloi'ye
ithaf edildi
Panos Ioannides
Lefkoşa, 9.8.2011

Masal gibi, ama belki de ...

Önsöz

Kahramanımız Petros Arhontidis ile ilk önce *Amerika'62: De profundis** (2008) adlı öyküde genç ve öğrenciyken; sonra da *Devâlar*** (2006) adlı öyküsünde Fivos Yannidis adı altında eş ve baba haliyle tanışmıştık. Şimdi, 2012 yılında ise artık 75 yaşına gelen Petros Arhontidis, hafızasını zorlayarak 1940 – 1955 yılları arasında ailesiyle beraber yaşadığı unutulmaz olayları dillendiriyor. Hayal ürünü olacak kadar olağan dışı ve gerçeklikten uzak olaylar, bir masal gibi ... Fakat anlatıcısının belirttiğine göre, öykü aslında bu on beş yıl boyunca Antonis ve Vasiliki Arhontidis ailesinin gündelik hayatında olagelmiş gerçek olayların hafif kurmacalarla süslü, gerçeğe sadık bir anlatımından başka bir şey değil.

---

* *Amerika '62 – De profundis. Bir yol romanı.* Yunanca'dan çeviren: Lale Alatlı. İstanbul: OPM 2013

** *Devâlar – Roman.* Yunanca'dan gene Lale Alatlı'nın çevirisiyle 2018'de yayınlanacak

BİRİNCİ BÖLÜM

Anneannem Rodu

TAM ADI RODOOTHEA K. KARMIOTIS OLAN VE kitaplarının sayfalarında dalgalı ve asimetrik harfleriyle aldığı notlarını okuduğum ufacık tefecik, tatlı anneannem Rodu,* Küçük Asya'dan göçmen gelmişti Kıbrıs'a. Türkiye'nin hangi bölgesinden, kaç akrabası ya da hemşehrisiyle beraber adaya geldiğini bilmiyorum, hiçbir zaman söylemedi. Söylediyse de artık ben hatırlamıyorum. Küçük bir çocukken ona, "Babaevin nerede, anneanneciğim? Annen baban nerede gömülü?" diye sorduğumda, arteritten deforme olmuş parmaklarıyla kuzeyi, Girne denizinin ilerisinde silik bir görüntü oluşturan, Karaman tarafındaki dağları işaret ederdi, ağzından bir kelime çıkmazdı.

Komşu KarMI köyünden dedem Kostis Karmiotis'i ona kim eş olarak uygun görmüştü, bunu da bilmiyorum. Dede-min kendisine sormadım, çünkü kara kıtayı Akdeniz'in kuzeyinden en güney noktasına kadar bağlayan demiryolu hattının kurulması ve bakımında ustabaşı olarak çalıştığı Afrika'dan, Kıbrıs'a çok nadir olarak bir aylığına gelirdi.

Ergenlik çağına girip de biraz olgunlaştığıma ikna olduklarında, "Genç ve güçlüyken üç yılda bir gelirdi 'Afrikalı' ..." demişti bana oğulları, cingöz ve patavatsız dayılarım Andreas ve Fotis, "... annemizi hamile bırakıp tekrar giderdi. Şimdi ihtiyaçladı, daha nadir geliyor. Zenci çocuklarıyla oturuyor ..."

---

* Yunanca'da kişi isimleri özellikle aile ve arkadaş çevresinde yakınlık ve sevgi belirten çeşitli küçültme biçimleriyle kullanılır. Rodu ve aşağıda geçen Kostis, Rodothea ve Konstantinos isimlerinin kısa biçimidir. – Çevirmenin notu.

Çift bu şekilde beş çocuk getirmiş dünyaya. Biraz önce bahsettiğim dayılarım ve ilk evlatları olan annem Vasiliki, teyzelerim Sofia'yla Ermioni. Fakat dayılarımla teyzelerimin dediğine göre dedem, ailenin hiçbir şeyden mahrum olmadan yaşaması, çocukların eğitimi ve daha sonra da kızlarının çeyiz sahibi olması için gereken parayı düzenli olarak gönderirmiş.

Dedemin ziyaretleri arasındaki üç yıl boyunca anneannem Rodu hamile kalır, doğurur ve yeni tohumlar ekmeye ve eskilerinin ne kadar büyüüp geliştiğini görmeye gelecek olan kocasına gururla sunacağı yeni çocuğun ağır ve zahmetli bir iş olan büyütülmesi işine girişirmiş.

Çoğu zaman karnı burnunda veya kucağında, göğsünden sarkan bir çocukla da olsa, ev işlerini tek başına yaparmış anneannem. Tabii ki ona, ailenin yaşadığı mahallede ve hatta Aşağı Girne'de, herkesi imrendirecek kadar çalışkan ve iyi huylu kızları da yardım edermiş. Karmiotis'lere ait, dedem Kostis tarafından satın alınmış, Frangoklisia Tepesi'nin kam-buruna iştirilmiş, büyük tuğla ev; dört oda, biri kuzeye biri doğuya bakan iki salon, geniş bir mutfak, dışarıda bir banyo ve ahşaptan, her zaman pırıl pırıl klozetiyle bir tuvalet ve aynı zamanda depo, ağıl ve kümes görevi gören bir çamaşırhaneden oluşuyordu. Evin etrafını çevreleyen büyük bahçe, bir uçtan bir uca toprak, gül tarhları ve limon ağaçlarıyla bezeliydi. Bahçenin sınırlarını ise serçe sürülerine ev sahipliği yapan, sık ve davetkâr kaynanadilleri çiziyordu.

Anneannem sahip olduğu azıcık boş zamanı, bahçeyle ilgilenerek veya burnuyla gözlükleri elindeki işe gömülü halde nakış işleyerek geçirirmiş. Akşamüstleri, anneannemin ev işlerini bitirip, iki salondan birinde – kullanıldığı süre boyunca bir dersliği andıran kuzey tarafındakinde – dikkatli bakışlarının altında ev ödevlerini yapan çocuklara göz kulak olmasıyla sona erermiş. Akşamları ise, ev halkının geri kalanı uykuya çekildikten sonra anneannem yatak odasındaki ahşap dolabı açar, o günlerde okuduğu kitabı çıkarırmış. O mütevazı dolabın içinde, en meraklı kitap kurtlarına ait bir kütüphanenin bile kıskanacağı, klasik edebiyat eserlerinden oluşan, kırk elli arası – belki de daha fazla – kitap vardı. Sayfaları anneannemin kitap ayrıcısı olarak kullandığı kurumuş otlar ve çiçeklerin yanı sıra, okumaya gömüldüğü zamanlarda, elinde tuttuğu, ucu küt

kurşunkalemiyle aldığı sıkışık harfli notlarla dolu, çok kullanılmaktan yıpranmış kitaplar.

On yaşıma gelip de kitaplara olan sevgimin yanı sıra ilk dizelerimi, kısa diyaloglarımı yazma denemelerine girişmemle, özellikle de yaptığımız sohbetlerde, okuduklarımı anlayıp da en azından bir yere kadar sindirdiğimi kanıtla-
ğında, anneannem Rodu bana tek tek kitaplarını gösterdi. “Hazineleirim” derdi onlara. Tabii kendi kanaatine zorluk derecelerine göre, okuyabileceğime güvendiği kitaplarını birbiri ardına bana vermeye başladı. Böylece Küçük Asyalı Rodothea K. Karmiotis’e ait hazine dairesinden, önce Papadiamantis, Venezis, Jules Verne, Alexandre Dumas, Hugo, Dickens, Mark Twain, Cervantes olmak üzere birçok Yunan ve yabancı yazarla ilk defa tanıştım.

Her yıl Girne’de, Frangoklisiada geçirdiğim yaz tatillerinde mutlaka anneannem Rodu’nun yanında uyurdum. Herkesin yatak odalarına çekilip sohbet ettiği, gülüşüp tavlama ve domino oynadığı yaklaşık iki saat boyunca, metal iskelet ve sineklikli gelin yatağına tırmanıp anneannemin yanına yerleşmemle ikimiz de edebiyatın büyülü dünyasına dalardık. Ben *Don Kişot*, anneannem *Huzur* veya *Eolya Toprağı*, ben *Tom Sawyer* veya *Bir Noel Şarkısı*, anneannem *Karamazov Kardeşler* veya *Katil Kadın**. Ben burnum sayfaların birkaç santim üzerinde yüzükoyun, anneannem ise küçük, biraz basık burnunun kemerine düşmüş miyop gözlükleriyle, yarı oturur biçimde. İkimiz de o büyülü saatler boyunca bize, sarıp sarmalandığımız üç boyutlu dünyadan çok daha gerçek gelen hayal dünyalarına dalıp giderdik.

Anneannem Rodu Türkçe bilmesine rağmen – bir zamanlar annem söylemişti bunu – onun, doğup büyüdüğü ve on altı yaşında bir genç kız olana kadar yaşadığı ülkenin dilini konuştuğunu hiç duymadım. Sohbetlerimizde, Yukarı Girne veya iskelenin ilerisinde silik bir mavilik şeklinde görünen Karaman’daki Türklerden bahsedildiğinde, onun hiçbir zaman kin veya düşmanlıkla konuştuğunu da duymadık. Sözlerinde veya her zaman kalın ama tatlı ses tonunda sadece acı bir özlemlerle ihanete uğramış bir aşkı algıladık. Fakat

---

* Alexandros Papadiamantis’in 1903’te tefrika edilen romanı *Katil Kadın* (Yun. *I Fónisa*) Yeni Yunanca nesir ürünlerinin en önemlilerinden biri sayılır. Türkçesi Yasemin Aydın’ın çevirisiyle *Hadula – Bir Ada Öyküsü* başlığı altında yayınlandı (İstanbul:Jaguar, 2017).

uzun yıllar sonra, anneannem, Türkiye'nin Girne'yi işgali üzerine oğulları, kızları, gelinleri, damatları ve torunları olmak üzere ailenin bütün üyeleriyle birlikte ikinci defa göçmen olarak gittiği, Sofia Teyze'nin Paluriotisa'daki evinde bir öğle vakti uyurken huzur içinde öldüğü zaman kasatı kesilmiş, soğuk elini acı bir keder ve saygıyla öpmek için yaklaştığımızda, yastığının yanbaşımda, duvara asılmış kocaman paslı bir anahtar gördük. Sofia Teyze bunun, anneannemin doğduğu, İzmir yakınlarında, artık adını hatırlamadığım bir köydeki babaevinin anahtarı olduğunu, hasta annesinin bu anahtarı ergenlik çağındaki kızına, Kıbrıs'a gitmek üzere bir grup göçmenin bindiği geminin kalkacağı limandan uğurlarken emanet ettiğini söyledi.

“Ömrü boyunca, sevdiği birkaç ikona ve düğün taçlarıyla beraber ikona dolabında sakladı annem bu anahtarı,” dedi bize Sofia Teyze. “Sadece birkaç gün önce, Girne'den yanında getirdiği ikona dolabından çıkarıp görmesi için duvara asmamı söyledi. Tabutuna koyayım diyorum.”

***

1942'den 1950 yılına kadar yazları, ben ve evin iki numaralı evladı, kız kardeşim Avgi, teyzelerimle dayılarımın ailenin evi için kullandıkları deyimle “Frangoklisia Palas”ta, anneannemiz Rodu'nun kanatları altında geçirirdik. Her haziranda okullar kapanır kapanmaz, ister Neapolis'te ister Morfu'da olsun, evimiz babamla bizim – Avgula'yla benim – aramızda bir savaş alanına dönüşürdü. Biz, iki ay boyunca yüzme, sandal sefaları, balık tutma, çılgınlıklar ve Andrikos Dayı'nın anlattığı akıl almaz hikâyelerle şenlenmek ve obur Avgula, Noni Teyze'nin tatlılarının ben de anneannemin romanlarının tadını çıkarmak için Girne'ye gitme konusunda ısrarla anne-babamızın iznini isterdik. Babamın her zaman güçlü itirazları olurdu. “Bu kadar hareketli ve yaramaz olduğunuzdan, özellikle Petros, sen” diyerek, başta deniz olmak üzere, bir sürü tehlikeyle karşılaşacağımızı, “taşralı” dayılarımızla teyzelerimizin bizimle başa çıkamayacağını ileri sürerdi. Avgi'yle ben de ona yalvarışlar, gözyaşları eşliğinde sözler verirdik. Nihayet annemin müdahalesinden sonra, babamın

---

* Avgula, Andrikos, Noni: Avgi, Andreas ve Ermioni adlarının küçültme biçimleri. Ç. n.

iznini koparmayı her seferinde başarırdık. Annem, tüm hayatı boyunca olduğu gibi soğukkanlılığı elden bırakmadan, hatta özellikle sakin ve düzgün bir biçimde – konuştuklarını gizli gizli dinlerdik – kendi taşralı akrabalarının, isimlerini vermeden babamın “hanedan soyundan, kendini beğenmiş o bazı akrabalarından” daha becerikli ve sorumluluk bilinci taşıyan insanlar olduğunu, bizi daha çok sevdiklerinin de gün gibi ortada olduğunu söylerdi.

Yetmiş beşime geldiğim bu günlerde bile, 1945 yazında Avgi’yle yaşadığımız iki olay hâlâ hatırımdan çıkmaz. Birincisi, benim ölüm tehlikesiyle burun burna gelip de az kalsın babamın güçlü itiraz ve korkularını trajik bir sonla haklı çıkarmak bir olaydı. Anlatmaya değer olduğunu düşünüyorum.

Annem küçük kız kardeşimiz Rodula’yı, nişanlanıp Pallouriotissa’ya yerleşmiş olan kız kardeşi Sofia’ya emanet edip Avgi’yle beni Girne’ye, her zamanki gibi o yıl da, şehirlerarası otobüsle götürdü.

Annem, biz “Palas”ın kurallarına ve alışkanlıklarına ayak uydurup kendisi Lefkoşa’ya döndüğünde uslu davranacağımızdan ve güvende olacağımızdan emin olana kadar, birkaç gün bizimle kaldı.

Bizi her sabah yakındaki Tsakileri koyuna, yüzmeye götürüyordu. Annemin o hali olduğu gibi gözümün önünde. İnce, uzun boylu ve çok hoş. Bacak kısmı dizlerine kadar uzanan siyah lateks mayosuyla kayalarda veya dalgaların yok olduğu kumsal çizgisinde oturup, denizin sığ kısmında suya bata çıka oynayan çocuklarını dikkatle seyrederken hatırlıyorum onu.

Akşamları, hava serinlediğinde, Noni Teyze’yle beraber, bizi yürüyüşe ya da o masum dönemin tüm romantik Girenelilerinin yaptığı gibi, belirli noktalardan büyüleyici görünen günbatımını seyretmek için rıhtıma, deniz fenerine götürürlerdi. Bazen şirin limanda yan yana dizilmiş kahvehanelerden birinde otururduk. Annemizle teyzemiz dondurmalarının, gazozlarının tadını çıkarırken Avgi’yle ben de etraflarında koşuşup bağırsır, limana girip çıkan balıkçı kayıklarını seyrederek veya limanın beton mendireğinin üç metre alt yanındakisik kayalıkların arasında denizin oluşturduğu sayısız birikintinin içinde kıvıldaşıp duran balıklara ekmek kırıntılarını atardık.

Böyle bir günde, kayaların arasına hapsolmuş bir kefal sürüsüne küçük bir taş atayım derken, bacaklarım birbirine dolanıp da dengemi kaybedince kendimi boşlukta sallanır buldum. Hem bizim masadan hem de komşu masalardan çığlıklar duyuldu, “Vaso*, yüce Meryem aşkına, çocuk!” Kulaklarım uğulduyordu, kalbim çılginca atıyordu, havada baş aşağı asılı bedenim, tam suya gömülmeye başlamıştı ki mucize eseri, bir el ayağımdan yakaladı. O el beni çengele asılı kuzu gibi tutadursun, düşmeye devam edersem kafamın, görüş alanımda tehditkâr bir biçimde hızla yükseldiğini gördüğüm kayalara neredeyse çarpıp yarılabacağından paniğe kapılıp ağlamaya başladım. Düşmedim. Bacağıma sarılan el beni yukarı çekti. Ayaklarımdan sallamaya devam ederek beni yere bıraktı. Karşı karşıya kaldığım tehlikeyi görerek ya da hissederek sandalyesinden fırlayıp tabakları, bardakları, masada başka ne varsa etrafa saçarak kırıp dökmek pahasına koşup yetişen el, annemin eliydi.

Hâlâ titreyen ve annemin parmaklarının izlerini taşıyan uyuşmuş bacaklarımın üzerinde durduğumda, annemin gözlerinin yaşlar içinde, yüzünün kireç gibi bembeyaz kesilmiş, bütün bedeninin, dudaklarının titremekte olduğunu fark ettim. Konuşmayı bile beceremiyordu. Noni Teyze boşuna, annemin beni kurtarmasının Tanrı'nın arzusu olduğu ve O'nun bana böylece ikinci bir hayat bahsettiğini söyleyerek onu sakinleştirmeye çalışıyordu.

O akşam geç saatlere kadar annem ikide bir gözyaşlarına boğularak, babamın itirazlarına rağmen bizi Girne'ye getirdiği için kendini suçlayıp, bizi Lefkoşa'ya geri götürüleceğini söyledi durdu. Anneme, tek başına beş çocuğunu güvenle büyüttüğünü, şimdi üstüne üstlük evindeki çok değerli iki oğlu ve bir kızıyla beraber olunca, iki veledede haydi haydi söz geçirebileceğini söyleyen anneannemin sert müdahalesi gerekti.

Neyse ki annemi ikna etmeyi başardı.

Bizim güven içinde eğlenmemizin sorumluluğunu, o zamanlar hepsi bekâr olup Frangoklisia'daki evde kendisiyle beraber oturan teyzelerimle dayılarıma verdi. Hepsi de görevlerini büyük bir istekle üstlendi.

Noni Teyze, temizliğimiz, akşam yürüyüşlerimiz ve Pazar ayinine katılmamızın yanı sıra, hamarat bir Küçük

---

* Vasiliki adının küçültme biçimi. – Ç. n.

Asyalı olan annesinin, tüm kızlarına olduğu gibi kendine de aktardığı yemek, özellikle de tatlı sanatının sırlarını Avgi'ye öğretmeyi üstlendi. Bunların hepsini de başardı; tabii annememin gözetimi altında. Noni Teyze'mle annem Avgi'yi örnek bir ev hanımı ve mutfak sırlarının uzmanı, olağanüstü bir aşçıya dönüştürdüler.

Aileyle dostlarının Andrikos dediği Andreas Dayı, ben sekiz, Avgi de beş yaşına bastığında bize kendi isteğiyle, Tsakileri'de yüzme dersleri verme görevini üstlendi. Biz sığ sularda batıp çıkarken kendisi, çok iyi bir yüzücü olduğundan, kayalarda patlayan dalgalarla köpükler arasında gözümüzden kaybolacak kadar açılarak koyun dışına çıkardı. Bazen boğulduğunu düşünüp korktuğumuzda endişeyle, “Andrikos Dayı, Andrikos Dayı!” diye bağırmaya başladık. İşte o zaman birdenbire yeşil dalgaların içinden fırlayıp bacaklarımızın arasından çıkarken her tarafa sular, köpükler saçar, kahkahalar atarak korkumuzla alay ederdi. Andrikos Dayı suyun altında nefesini on dakikadan fazla tutabilmesiyle ve her yaz arkadaşlarıyla yüzerek gittiği Türkiye'den getirip yatağının yanındaki pencereye dizdiği, arabesk desenlerle süslü sürahileriyle övünürdü. “On saat, bilemedin on iki,” derdi gururla, “Fenerden denize dalıp, Anamur'da kuma ayak basıyoruz. Bir sekiz saat daha, akıntı o taraftan buraya olduğundan geri dönmüş, Skanavi'de dondurma yiyor oluyoruz.” “İyi de, sürahileri yüzerek nasıl getiriyor-sun?” diye sorardık, bir açığı yakalamış gibi. “Ha, onları istimbote getiriyor,” diye cevap verirdi. “Bize her zaman, yüzme boyunca bir yere tutunmadığımızdan emin olmak için kayıkçıyla iki şahidi taşıyan bir istimbote eşlik eder. İstimbote Mersin'den yalnız sürahileri değil, sini sini baklava, ekmek kadayıfı, daha da bir sürü lezzetli şeyler taşırız.”

Andrikos Dayı, onun zayıf noktası olduğundan, on beş yaşına gelip de verdiği yüzme ve dalış derslerini tamamladığımda, kendisiyle beraber Anamur'a yüzmeme için “zor” annem ve “Şişko”dan – Tanıdıklarıyla arkadaşları iri kıyım ve ağırkanlı biri olan babama bu ismi takmışlardı – izin koparacağı konusunda bana söz verirdi.

Fotakis* Dayı da – o da deniz meraklısı – bize balık tutma dersi verme işini üstlenmişti. Ya sabah şafak vakti ya da

---

* Fotis adının küçültme biçimi. – Ç. n.

güneş, gül renginin en hafif tonlarıyla Girne'nin gökyüzünü ve Morfu Körfezi'yle Türkiye sahilleri arasındaki küçük bulutları boyayarak batarken o, Avgicik ve ben Venedik Kalesi'nin arkasında, bütün araç gereçlerimiz, oltalar, misinalar, iğneler vs. hareket halinde saatlerce otururduk ama tuttuğumuz balıklar için yanımızda getirdiğimiz kova hep boş kalırdı. Fotis Dayı, o sıralar, Lefkoşalı bir kıza âşık olmuştu, güzel Galatea'ya. Sık sık oltayı, iğneyi bırakır bir kâğıt kalem çıkarıp dalgın ve kendinden geçmiş bir ifadeyle sevgilisine dizeler karalardı:

Praksandru Sokağı'na girdiğiniz zaman
Göreceksiniz güzel kızlar,
Herkesin yüreğini ateşlere düşüren
Ufak tefek kumrallar,
Esmer uzun boylular

Genç bir Pygmalion gibi Galatea'sının güzelliklerini göklere çıkaran, şair bozuntusu âşık dayımızı dinleyerek, Avgi'yle benim balık tutmadaki tüm becerilerimizi sınavımız bütün o saatler boyunca, sadece bir defa balık yakalamayı becerdim; orta boy bir kefaldir. Gururla eve götürüp anneannemden, artık bu sanatı öğrendiğime göre, birkaç tane daha tutana kadar – bir düzine daha getireceğime söz vererek – balığı buzda saklaması için dolaba yerleştirmesini rica ettim. Anneannemin pullarını ve içini temizledikten sonra dalgınlıkla tezgâhın üzerinde unuttuğu o balığı da hırsız kedimiz kapıverdi.

Aynı yaza ait ikinci unutulmaz olay ise, bilmiyorum Avgi hatırlar mı hâlâ, sadece “Palas”la Frangoklisia mahallesini değil, bütün Girne'yi ayağa kaldıran bir haberdir. Atina haber ajansı ve BBC'nin Yunanistan programı, ısrarla ve şok edici detaylarla, Amerikan bombardıman uçağı *Enola Gay*'in 6 Ağustos'ta, Hiroşima'ya ilk atom bombasını attığını bildiriyordu. Üç gün sonra ikinci bir atom bombası da Nagazaki'ye atıldı. Evimiz, Girne, Kıbrıs, tüm dünya Uzakdoğu'daki ülkeyi sayısız kurban alarak vuran bu beklenmedik trajediden başka bir şey konuşmaz olmuştu.

O günlerden birinde, sıcak bir akşamüzeri Avgi'yle, Tsakileri'deki iki saatlik yorucu yüzme eğitimimizden eve henüz dönmüştük. Susuzluktan canımız çıkmış bir halde, serin sudan içmek için boğazı geyikotu desenleriyle bezenmiş,

kahverengi, büyük sürahiye saldırdık. Önce büyüğün hakkı, önce küçüğün hakkı diye birbirimize girmiş, ikimiz de sürahiyi “ilk olarak” ahşap altlığından kaldırmaya çalışıyorduk. Bir uğursuzluk anında o kocaman, ıslak sürahi ellerimden kayıp yere düşerek büyük bir patırtıyla dağıldı. Kırıkları da içindeki su da etrafa saçıldı. Elimde ıslak geyikotu desenleriyle kalakaldım. Kırılırken sürahinin çıkardığı korkunç sesle Avgi'nin isterik çığılığı bütün ev halkını suç mahalline taşıdı. Andrikos Dayı, “E, tamam, önemli değil, Mersin'den yenisini getiririm ...” dedi; “Kim yaptı bunu?” diye sordu Fotis Dayı. “Petros, sen mi?” Ağzımdan bir kelime çıkmadan onlara elimde kalan parçayı gösterdim. Gözlerimden dere gibi yaşlar boşanıyordu. O zaman, suyu serin tutan bu kaba bayılan anneannem konuştu. “Kim yaptıysa hemen buraya gelsin!” dedi sert bir ses tonuyla. Korka korka ona doğru iki adım attım. “Sen mi?” diye sordu. Başımı sallayarak kısıc bir, “Özür dilerim anneanne,” dedim. Anneannem elini uzatıp kulağımı tuttu. Kulağımı çevirip, “Bu akşam,” dedi, “Ermioni'nin yaptığı kekten yemeyeceksin, erkenden yatacaksın ve kitaplara da dokunmayacaksın!” O günlerde, Victor Hugo'nun *Sefiller'ini* okuyordum. Tam da Javaert'in, Belediye Başkanı Madeleine'nin eskiden Jean Valjean olduğuna kanaat getirdiği sahnede idim.

Bu, anneannemin bana verebileceği en ağır cezaydı. Tabii, kek de! Hiçbir Girneli kadın bu keki Noni Teyze kadar iyi yapamazdı! Ama hümanist belediye başkanı Madeleine'nin, şeytan Javaert tarafından sırrı ortaya çıkarıldıktan sonra ne yaptığını öğrenememek!

O gece, yatak odasının karanlığında birbirlerine hikâyeler anlatıp gülen iki dayım hariç herkesin yaptığı gibi erkenden yattım.

Yaklaşık bir saat sonra, hepimiz huzur içinde uykumuza dalmaya çalışırken, Arhangelos Kilisesi'nin çanlarının ısrarla çaldığını ve insanların konuşa konuşa sokaklarda dolaştığını işittik. Önce dayılarım, arkasından Noni Teyze, Avgi ve son olarak da anneannem kalkıp ne olduğunu anlamak için batı verandasına çıktılar. Anneannem yatağından kalkarken, “İstersen, Petros, sen de gel!” demişti. Ben işi inada bindirerek ne cevap verdim ne de aşağı indim. Sinekliğin altında, pikeye sarmalanmış bir şekilde kalarak dışarıda,

salonda ve verandada neler konuşulduğuna kulak kabarttım ama nafile!

Biraz sonra öğrendim ne olduğunu, anneannem döndüğünde:

“Allah’a şükür, savaş bitmiş. İmparator Hirohito teslimiyet belgesini imzalamış, sindirilmiş. O lanet bombalar atıldıktan sonra, zavallı Japonlar teslim oluyormuş, gruplar halinde harakiri yapıyorlarmış, kendilerini yüksek yüksek uçurumlardan, kanyonlardan atıp parçalıyorlarmış ... kadersiz insancıklar ... Fakat Petrosçuğum, herkes bugünden itibaren barış olacağını söylüyor!” dedi.

Elini uzatıp saçlarımı okşadı. Belli belirsiz gülümseyip ekledi:

“Sürahimizin kırılması iyiye işaretmiş!”

Tarih, 15 Ağustos 1945'ti. On yaşındaydım.

Dedem Agamemnon'la Babaannem Sevasmia

KÜÇÜK ASYALI OLAN, SADECE ANNEANNEM Rodothea değildi. Baba tarafından dedem Agamemnon Arhontidis de doğma büyüme İstanbullu'ydu.

Çok uzun boylu, dimdik – bir seksen beş yazıyor-du kimliğinde –, bir askerin adımları gibi ağır ve mağrur adımları, dalgalı gür saçları, düz alını ve ucunda bakımlı bıyığının çengele asılı gibi durduğu dümdüz Grek burnuyla dedem Agamemnon, Büyük Britanya'nın Kıbrıs'ı Osmanlı İmparatorluğu'ndan satın aldığı 1878 yılında Fener'de, özbeöz Lefkoşalı bir baba ve İzmirli bir anne tarafından dünyaya getirilmişti. 1794 yılında Nea Efeso'sta çile çekmiş olan Kıbrıslı Aziz Polidoros'la kan bağı olduğunu söylemekten hoşlanırdı; buna yürekte inanıyordu. Osmanlı makamlarının düşmanlığını ve kuşkularını kendi üzerine yöneltti bu akrabalığın onu, yedi yıl sonra, İngiliz yönetiminde olan Kıbrıs'a yerleşmek üzere, 1898 yılında Poli'sten gizlice ayrılmaya mecbur ettiğini söylerdi.

Dedem Agamemnon, Kıbrıs'a yerleşmeden önce, çoğu Thessalia Demiryolu Müdürlüğü tarafından görevlendirildiği Volos'ta olmak üzere, birkaç yıl Yunanistan'da kalmış. Orada çok güzel ve on parmağında on marifet olan, Sevasmia adında, on yedi yaşında Voloslu bir kızı sevip evlenmiş. Ailedeki bir başka söylentiye göre, önce babaannem Sevasmia dedem Agamemnon'a âşık olmuş. Daha açığız ve cesur olan Sevasmia, dedemin peşini aylarca dikkat çekmeden ama ısrarla kovalamış. Ta ki Volos'un saygın

salonlarının kendini beğenmiş Don Juan'ı pes edip kızı ailesinden isteyene kadar.

Onu tanıdığımızda kırılıp ağarmaya başlamış gür kıvrıkcık saçları, pürüzsüz şeffaf teni, parlak mavi gözleri ve kuş civıltısını andıran melodik sesiyle babaannem Sevasmia orta boylu ve oldukça cüsseliydi. Herhangi bir sebepten dolayı sinirli veya öfkeli olmadığında melodik bir sesi vardı. Ama biri veya bir şey ona oldukça düşük olan dayanma gücünün ötesinde rahatsızlık verdiğinde bu melodik ses, sert ve insanın kanını donduran bir tınıya bürünürdü. Bu sesi duyanları bir ürpertidir alır, onlar da durumu yatıştırmak veya babaannemin atış menziline kaçmak için ellerinden geleni yapardı.

Oğlu Andonis'in çocukları olan bizlerle Polidoros ve İasonas Amcaların çocukları olan kuzenlerimize karşı her zaman nazik ama mesafeliydi. Hiçbir zaman yumuşak, sevecen ve candan değildi. Bizi, dediğine göre şişmanlayalım, dişlerimiz de çürümesin diye, kendi pişirdiği tatlılar ve bisküvilerle besleme alışkanlığı vardı. Bir yandan da, doğal olarak kullandığımız Kıbrıs lehçesine kusur bulmaktan geri durmazdı. "Barbarca ve ilkel" derdi. Dilimizi bu ve benzeri sıfatlarla nitelendirdiğini duymak hepimizi rahatsız eder, aşağılanmış hissettirirdi. Bizlerin ve anne-babalarımızın da, onun evindeyken, çift ünsüzleri daha az veya hiç kullanmadan ve Türkçe'ye ait sesler çıkarmadan, "doğru telaffuzuyla Yunanca'yı" konuşmamızı isterdi.

Yunan demiryollarında kazandığı deneyim dedem Agamemnon'a, İngiliz makamlarının genç çiftin Kıbrıs'a yerleştiği yıl olan 1905'te kurduğu Kıbrıs demiryollarında, kıskanılacak bir pozisyon olan demiryolu şefliğine yerleşmesinde yardım etti. Demiryolu ilk olarak başkenti Mağusa'ya bağlıyordu; daha sonra, 1907'de batıda Morfu ve 1915'te de Trodus Dağı'nın eteklerindeki Evrihu'ya kadar uzandı.

Demiryolları müdürlüğü dedeme, Lefkoşa merkez tren istasyonuna yakın bir yerde geniş, kolonyal üslupta yapılmış bir lojman verdi. Yamukla eşkenar dörtgen arası, yerden hafifçe yüksek taş zeminin etrafı bir verandayla çevrelenmişti. Sevasmia burayı mevsimlik, bütün yıl yaprak dökmeyen çiçekler, kokulu otlar, çeşitli boy ve türde kaktüs ve bodur ağaçların bulunduğu saksı ve tarhlarla – annemin dediği üzere "boğulma derecesinde" – doldurmuştu.

Fakat o rengârenk ve tikiş tikiş verandanın hakimi ve cazibe merkezi, içinde atlayıp zıplayan, bağırان ve tuhaf davranışlar sergileyerek bütün gün cinsel organıyla oynayan bir erkek şempanzenin bulunduğu yaklaşık iki metre yüksekliğinde ve bir buçuk metre genişliğindeki kafesti. Bu hayvan, sık sık Kıbrıs'a turneye gelen ve personelinin, hayvanlarının ve araç gereçlerinin ulaşımında, "Amico Agamemnon"un her zaman yaptığı hatırı sayılır indirimle, demiryolunu kullanan İtalyan *Aurelio Baldovino* sirkinin dedeme bir hediyesiydi.

Dedemin hediyeyi veren işadamının adını verdiği şempanze Maurizio, büyük evin kiracısı çiftin torunları kadar, tüm bölgenin ufaklıkları için de çekim merkeziydi. Orada toplanıp şempanzeye muz ve fıstık atar, hareketlerini, mimiklerini ve zıplamalarını taklit ederdik. Hatta bu grubun yaşça daha büyük çocukları – aralarında ben de vardım – kızlardan ve babaannem Sevasmia'nın keskin bakışlarından uzakta, gizli gizli, Maurizio'nun kıpkırmızı penisıyla yaptığı oyunları da taklit ederdik.

Ergenlik öncesi çağımın babaannemin evinde geçirdiğim diliminde, Yunan dilini doğru kullanmanın ne kadar önemli olduğunun yanı sıra, Kıbrıslıların çoğunun fütursuzca alay ettiği "Kalamarcıca"nın bizim yerel lehçemize göre ne kadar daha zengin ve ahenkli olduğunu, ayrıca anneannemin okumam için verdiği dünya ve Yunan edebiyatına ait bütün o eserlerdeki zarafet ve inceliğin, narin ayrıntıların bizim lehçemizde, geldikleri yerlerden getirdikleri kokuları kaybetmeden, aynı şekilde yazılamaz, bizim yerel lehçemize çevrilemez olduğunu da sezgisel olarak fark ettim. Voloslu babaannem okuduğum romanları kendisine anlatmaya başladığım ve heyecanımı evdekilere ve arkadaşlarıma aktarmak için sabırsızlandığım zamanlar büyük bir inançla bu fikirleri savunurdu.

Ayrıca o evde, belki istendiği gibi sonsuza kadar olmasa da, o dönemde hayatımda iz bırakan başka bir şey daha öğrendim: paranın değerini. Babaannemle dedem rahat bir hayat sağlamak için gereksiz müsrifliklerden kaçınır, en iyi şekilde değerlendirip parayı akıllıca kullanmaya çok büyük özen gösterirlerdi. İki yaşlı kiracının, Volos'un bilinmedik ressamlarının tablolarının, babaannemin çerçevesiz iğne oylarının, Yunan ve yabancı heykeltıraşların ünlü heykellerinin kilden

minyatür kopyalarının, hatta salondaki sehpanın üzerinde duran, Halepas'ın *Uyuyan Kadın* heykelciğinin, Çin porcelenlerinin ve sık sık bütün mekânı arylar ve *canzonetta*'larla veya Yunan operalarından parçalarla dolduran gramofonun bulunduğu evlerinde, tam orada, paranın ne kadar olağanüstü bir şeyi başarabileceğini öğrendim. Oysa bizim ailede, Antonis'le Vasiliki'nin evine para, baremde düşük kademeli babamın ve uzun dönemler işsiz kalan geçici öğretmen annemin maaşı kılığında, çok küçük parçalar halinde girerdi.

Eşkenar dörtgen evin verandasında ve oturma odasında kız kardeşlerimle kuzinlerimin Lefkara dantelleriyle yarışacak kadar mükemmel danteller, havlular, oya işleri, masa örtüleri, koltuk ve yatak örtüleri yapan babaannem Sevasmia'nın gözetiminde dikiş dikmeyi öğrendiklerini de eklemeliyim.

Bu, gelinleriyle torunlarına aktardığı yeteneklerinden sadece bir tanesiydi. İkincisi de yemek pişirmektir. Sürekli yeni keşiflerde bulunan olağanüstü bir aşçıydı, her zaman yeni tarifler denemeye hazır. Annemle iki eltisi – İasonas'la Polidoros amcaların karıları – Mari ve Lusila yengeler Volos usulü *bubari** yapmayı babaannemin evinde öğrendiler. Bu, bir söylentiye göre mitolojideki Argos gemisinin kaptanı İasonas'ın en sevdiği mezeymiş. Ailemizin şişirilmiş mitolojisine göre ise bildiğimiz şekli ve tarifleriyle bu yemeği Kıbrıs'a ilk olarak babaannem getirmiş.

Yıllar geçip de görme yetisi ve aynı şekilde iştahı da azaldığında – şeker ve hipertansiyon tanısı konduktan sonra – bu – babaannem her gün, saatlerce bir masanın üzerine eğilip iskambil falı açar oldu. Bunu yaparken de birbiri ardına sigara içerdi; hiç durmadan beş, on sigara, bütün odayı kokutacak kadar. Sigara içmeyen dedem, ikisi yalnızken sert, biz torunlarının önünde ise şefkat ve yumuşaklıkla onu sürekli azarlardı. Biz büyüdükçe, sigaradan uzak durmamızı tembihlemeye başladı: “Şeytan tütsüden, salyangoz tuzdan uzak olsun.” Babaanneme bu tarz laflar ededursun, günün birinde, düşen küllerin az kalsın iskambil falı masasının örtüsünü ateşe vereceğini görüp sigarasını söndürmesini istedikten sonra, olaya tanık olan bana dönerek, her zaman ki sertliğiyle şöyle dedi:

“Petros umarım, sen ağzına sigara sürmemişsindir.”

---

* Volos şehrinin bağirsak ve dana kıymasıyla yapılan acılı mezesi. – Ç. n.

“Hayır dede, asla. Sürmeyeceğim de. Papamın öksürük ve tükürüklerinden ne çektiğini görüyorum.”

“Güzel!” dedi dedem.

“Baban’ ... ve ‘tükürük’ değil, ‘tükürük’. Bir tane ‘k’ ile. Veya ‘balgam’. Ne biçim kelime bu, bak sen, ‘tükürük’müş! Hem de iki ‘k’ ile!” diye Yunancamı düzeltilti babaannem.

Sigaranın zararları üzerine sohbet uzun uzun devam etti. Bir ara cesaret edip ben de konuşmaya utana sıkıla katılarak fikirlerimi dile getirdim. Fakat beni bu ciddi karara iten gerçek olayları dedemden sakladım.

Fakat sevgili okurlarım, sizlere anlatacağım. Hem ilginç hem de öğretici.

1940 yılında geçici olarak istasyon şefliği işini yürüten babam altı aylığına Morfu istasyonunda görevliydi. O istasyondaki ilk işiydi ve kısa süreliydi. İkinci işi ise çok daha büyüktü. 1946 yazından 1950 yılına kadar, yaklaşık beş yıl sürdü. İşte bu dönemden bahsedeceğiz; daha sonrasının çok ilginç olacağı konusunda size garanti veririm.

Bize verilen lojman, istasyon bürolarının olduğu taş binanın üst katında bir daireydi. Evimiz, biri anne-babamıza, biri de biz çocuklara ait iki yatak odasıyla onları birbirinden ayıran bir salondan oluşuyordu. Mutfak, tuvalet ve hamam alt katta, istasyon bürolarının bitişiğindedi. O günlerde zor bulunan bir şey olan elektrik bizim evde de yoktu. Annem yemek pişirmek için odun sobası veya mangal kullanırdı; ışıklandırma için de her odada bir tane gaz lambasıyla mutfakta asılı bir asetilen feneri vardı.

Babaannem Sevasmia gibi delicesine sigara içen babam günün son sigarasını yatakta tütürmeye bayılırdı. Tercihem de bunu, annemin aşağıda, mutfakta bulunduğu, ortalığın تنها olduğu saatlerde yapardı. Sürekli kaybettiği veya orada burada unuttuğu çakmağını bulamadığı zamanlarda sigarasını yatağa uzandıktan sonra yanına götürdüğümüz gaz lambasının ateşinden yakardı. Yorganın altından çıkar, sigarayı ağzına yerleştirip lambanın camının üzerine yaklaştırdıktan sonra, tütün parçaları kızarıp kıvılcımlanana kadar, arka arkaya nefes çekerken fitilin alevini de iyice açardı.

Anlatacağım şey, yukarı kattaki tek lambanın kız kardeşlerimle kaldığımız odada bulunduğu bir akşam oldu. Anne-babamızın odasında bulunan lambanın camı bir

gün annem lambayı yakarken çatlamış, yenisini almaya da henüz zamanımız olmamıştı. Olay günü bütün evi aramamıza rağmen çakmağı bulamamıştık.

Yarı karanlıkta uzanmış yatan babam, uykuya dalmadan ve aşağı katta kız kardeşlerimi yıkamakla meşgul olan “Kerberos” annem yukarı çıkmadan önce, kendi deyimiyle en son ve en tatlı sigarasının zevkini çıkarma vaktinin geldiğine karar verip benden sigarayı yakmak için bizim odadaki lambayı yanına getirmemi istedi. Seve seve dediğini yapmaya koştum. Lambayı yerinden kaldırmaya çalıştım, ama lanet şey ağırdı ve altı aşırı ısınmıştı. Babamın odasına dönüp durumu açıkladım. “Beceriksizin tekisin be oğlum,” diye mırıldanıp sigarasını yakmak üzere kalkmaya davrandıysa da son anda fikir değiştirdi. “Buz gibi ... bırrr ...” Beni yanına çağırıp elime bir sigara tutuşturdu. Gidip o kadar zamandır kendisinden gördüğüm şekilde sigarasını yakmamı söyledi. “Becerebilecek misin?” diye sordu. “Beceririm baba!” diye cevapladım sorusunu. “Hadi, acele et, annen gelmeden!” dedi. Tepeden tırnağa bir sigara tiryakisi edasıyla sigarayı alıp ağzıma yerleştirdim. Bizim odaya gittim, camın üzerine eğilerek sigaranın ucunu cam borunun ta içine sokup içime çekmeye başladım. Önce beceremedim sigarayı yakmayı, ama pes etmedim. Nefes çekmeye devam ettim. Ta ki, güçlü bir çekişten sonra, fitilin alevinin aniden yukarı doğru tırmanmaya başlayıp sigaranın ucunu yalayarak görüşümü bulanıklaştırdığını ve sıcaklığıyla gözlerimi yaktığını hissedene kadar. Duyduğum rahatsızlığa rağmen cesaretlenmiştim. Güçlü bir nefes daha çektikten sonra nihayet sigaranın ucunda tütünün parladığını gördüm. Aynı anda bir tutam duman da genzime kaçıp ciğerlerime ulaştı. Tıkandığımı hissettim, durmadan öksürmeye başladım, kan ter içinde kaldım, gözlerim yanıyor, yaşlar akıyordu.

Aşağıda, mutfaktan annem öksürüğümü ve çığlıklarımı duymuştu. Panik içinde yukarı çıkıp çıldırmış bakışlarla yanıma yaklaştı. Ne olduğunu, neden ağladığımı tekrar tekrar sorup duruyordu. Cevap vermeye çalıştım ama ağzımda kelimeler hıçkırıklara boğuluyordu. Babam sırtında bir bataniye ve darmadağınık seyrek saçlarıyla kulaklarını örten bir şalla suçlu bir ifade takınarak araya girdi. Kendini heyecanlı, sinirli veya suçlu hissettiğinde olduğu gibi, Demosthenes gibi “r”lerini yutarak, “Lambadan sigayı yakmak

istedi kendi ... biğaz tütün yutmuş olmalı. Önemli biğ şey değil Vasilikiciğim, geçeğ ... dedi.

“Öldürdün çocuğu, boğdun, sen ... çocuk katilisin, çocuk katili, ne olacak!”

Bana panik içinde sıkı sıkı sarılmıştı, babama verip veriş-tirdi. O kadar çok sayıp sövdü ki, babam dayak yemiş köpek gibi alt kata inerek istasyonun buz gibi bürosuna kapanıp orada geceleme zorunda kaldı. Onu ertesi gün yastık yerine bir ayak dayama tahtasıyla, bir kilimin üzerine uzanmış, boynu yamulmuş, kaskatı kesilmiş halde bulduk.

Fakat o gecedен bugüne kadar ağızıma bir daha sigara koymadım. Bunu da babama borçluyum.

Neyse, biz şimdi Agamemnon’la Sevasmia ailesine dönelim.

Çift, üç erkeğin yanı sıra iki de kız evlat getirmişti dünyaya: Ariadni’yle Zoi. Kırk beş yaşına kadar evlenmemiş olan Ariadni Hala, babasının yürüyüşünü, mükemmel burnunu ve mağrur ifadesini almıştı. Annesinin ise fiziğini, bu meyanda iri göğüslerini, bel ve kalçasındaki etlerini, kıvrıcık saçlarını, ayrıca, davranışlarındaki züppeliğinin yanı sıra, kan ve hısımlık bağlarıyla, az bulunur seçkinlerden biri olmakla hayatın kendisine çok şey borçlu olduğuna dair sarsılmaz inancını almıştı. Ariadni Hala kendisine sunulan nişan adaylarını hiç uğraşmadan birbiri ardına reddederdi. Bütün aile de onun evde kalmaya mahkûm olduğuna inanırdı. Fakat herkesi yanılttı. Ellisini geçtiğinde, Güney Rodezya’dan çok zengin bir Kıbrıslı’yla evlendi. Kısakanların deyimiyle “kızağa çekilmiş” biri olan bu adam, üç yıllık verimsiz bir evlilikten sonra, halamı ömür boyu bakireliğe mahkûm ederek öldü.

Babamın ikinci ve daha küçük kız kardeşi Zoi Hala’nın ise dejeneratif skolyozuyla, bir bacağının doğuştan kusurlu ve kısa olması onu çocukluk yıllarından itibaren koltuk değnekleriyle yürümek zorunda bırakmış ve kendi ailesini kurması yolundaki her fırsatı engellemişti. Aşksız hayat, tatlı karakterinden ve gösterdiği sevgiden dolayı ailenin tüm çocuklarının bayıldığı Zoi Hala’yı yalnızlığa ve hastalıklı bir dindarlığa sürüklemişti. Anne-babasına ait evin zemininin biraz altında kalan katında, havasız ve sürekli yaktığı tütsülerin oluşturduğu ağır kokulu bir odada ikonalar,

yüzyıllardır yanan kandiller ve şamdanlarla çevrilmiş yalnız bir hayat sürmeyi tercih etmişti. Halam Zoi bu küçücük odadan sadece bedeninin elverdiği kadarıyla, topallayarak hafif işlerde yardım etmeye ve kalıcı tek dostu olan üç renkli bir kediyi paylaşarak aşağıda yemeyi tercih ettiği yemeğini almaya çıkardı yukarı.

Annemin, kayınpederinin evinde hüküm süren bu durum hakkında birçok kere alçak sesle babama çıktığını duymuştum. Babamın bencil anne-babasının kendilerinin dünyaya getirdikleri Zoi'ye o burnu havada Ariadni'yle birlikte üvey evlat muamelesi yaptığını, herkesten uzakta bile olsa kızları Zoi'nin kendileriyle aynı çatı altında fakat villalarının lüks parkelerinin birkaç metre altında yaşıyor olmasından utanç duyduklarını söylüyordu.

Zoi Hala'yı seven ve sık sık ziyaret eden babamın da bu sözleri sessizlikle karşılaşması annemin dediklerine katıldığını gösteriyordu. Buna rağmen babamın anne-babasını veya Ariadni Hala'yı eleştirdiğini veya suçladığını hiç duymadım, ki çok sonraları öğrendiğime göre, bunu yapmak için her türlü hakka sahipmiş. Çünkü akrabalarımızla aile dostlarımız dedemle babaannemin üç erkek çocuklarından en çok, fizik bakımından tıpatıp babasına benzeyen, sofistike tavırlarıyla da annesinin kopyası olan Polidoros Amca'yı sevdiklerini söylerdi. Üst düzey hükümet görevlisi olan ve özel arabasıyla pozlar kesen Polidoros Amca'yla ikisi de gurur duyar, üstüne üstlük ona para yardımında da bulunurlardı. En azından babam ve ailenin haksızlığa uğramış diğer bir üyesi, makine başında kol kuvvetiyle işçi olarak çalışan, üç erkeğin en küçüğü, çok çocuklu İasonas bunun böyle olduğuna inanırlardı.

Bu karşılaştırma ve kayırma babamı, gelirini arttırarak hayat kalitemizi yükseltip bizi anne-babasıyla Polidoros Amca'nın sosyal ve ekonomik düzeyine çıkarmak için çeşitli uygunsuz yollara itti. Sınırlı becerileri sebebiyle ikinci sınıf bir ticaret enstitüsünden zorla mezun olabildiği için kıt olan maaşı, at yarışlarının ve kâğıt oyunları kulübünün de müdavimi olması yüzünden, daha ayın ilk günlerinde uçup giderdi. Bu da, maaşı son kuruşuna kadar çocukların eğitimi, giyimi ve ayakkabılarına, gecikmiş kiraya, bakkala ve kasaba veresiye alışveriş için kullanmaları gerektiğini ısrarla vurgulayan annemle aralarındaki tartışmaları, bazen

de kavgaları iyice alevlendirirdi. Diğer yandan, hayatta yaptığı seçimleri ve kendisine yöneltilen suçlamaları açıklığa kavuşturmak için inandırıcı sebepler bulmaktan aciz olan babam ise sinirinden çatalları, bıçakları yamultur, tabakları kırar, o zavallı “r”leri yutar, bazen de suya veya şaraba batırıldığı bir somun ekmekle günlerce aç kalırdı. Ara sıra da – nadiren – aşırı bir iyimserlikle bize, bir gün – çok yakında – anne-babasının ve o *kakanarestos** ağabeyinin gözlerini ovuşturmadan bakamayacakları, sağlam bir “hazine” ele geçireceğini söylerdi.

Aklından geçenin, ne tür bir hazine olduğunu açıklamazdı bize. Tabii ki annemle ben, romantik, hayalperest ve coşkulu babamın şansını sürekli olarak kumardan, at yarışlarından ve her türlü şans oyunundan başka şekillerde de yakalamaya ve hatta bu şans tuzığa düşürmeye çalıştığını biliyorduk. Yaklaşık iki yıl boyunca, demiryollarında bir ustabaşının, evinin avlusunda yapay göl açmak için toprağı kazarken bulduğu, Ptolemaios Krallığı’na ait iki madeni parayı babama vermesinden sonra tamamen şans eseri başlayan eski para koleksiyonunu tamamlayarak zengin olabileceği yolundaki sabit fikir kurcalar olmuştu aklını. Mezar kazıcılarından, tarihi eser kaçakçılarından ve sözde arkeologlardan oldukça yüksek bedellere, çoğu Kıbrıs’a ait madeni paralar satın alıyordu, annemden gizli gizli.

Palepafos, Salamis, Soli arkeolojik kalıntılarına ait eli altmış sikke, Atina drahmeleri, talentler, oboloslar, statirler ve daha başka bin çeşitten oluşan bu koleksiyonu listele-yip annemle kendisinin müzelerin ilgili yayınlarını dikkatle tarayarak çıkardıkları metin ve bilgilerle zenginleştirdi. Bu dokümantasyon tamamlandığında babam, tanınmış sabıkalı tarihi eser kaçakçılarıyla temas kurdu ve yaptığı harikulade işin değerini bilecek bir uzman bulursa “yüreği parçalanarak” da olsa, koleksiyonuna veda edebileceğini, ama karşılığında da uygun bir mali teklif beklediğini çitlatarak sikkelerini göstermeye başladı.

Beş koleksiyoncu koleksiyona bakıp teklif verdi. Bunlardan hiçbiri babamın beklentilerini tatmin etmiyordu. Arkasından koleksiyon yaklaşık bir yıl dolapta sımsıkı kilitli kaldı. Ta ki John Zavos adında, İngiltere’de yaşayan çok

---

* Gıcık, kendini beğenmiş. – Ç. n.

zengin bir Kıbrıslı tarihi eser kaçakçısı bir sabah ilâhi bir ışık gibi belirene kadar. Kıbrıs'a tatile geldiğinde, söz konusu koleksiyondan haberdar olunca babamı arayıp bulmuştu. Annemle babamın gizledikleri yerden çıkarıp alkolle parlatıkları koleksiyonu görünce John Zavos kendinden geçti. Bir an bile tereddüt etmeden babamın talep ettiği, o dönem için astronomik bir bedel olan 500 sterlini ödemeyi kabul etti. Aceleyle sözleşme taslağı imzalandı. Teslim tarihi belirlendi. İki adam el sıkıştı.

Babam birdenbire mutluluktan havalara uçtu. Sonunda hakkını alacağını, ailenin bütün hayallerinin gerçekleşme yoluna girdiğini söylüyordu tekrar tekrar. Hatta benim sevinçten içim içime sığmazken, annemin güçlü itirazlarına rağmen, Bay Zavos'la sözleşme taslağının imzalamalarının ertesi günü, ellerinde her birimiz için pahalı hediyelerle geldi eve: anneme inci bir broş, kızlara isimlerinin kazılı olduğu birer altın künye, bana da bir kol saati. Hepsi de 500 sterlin gelene kadar veresiye ... O gece odalarında, uzun süre yüksek sesle tartıştıklarını duyduksa da aldığımız hediyelerin coşkusuyla kavgayı önemsemedik.

Evdeki bereket maalesef fazla sürmedi. Babamın boğazlığı yüzünden, Bay Zavos'la yapılan anlaşmayla ilgili bilgiler ulaşmaması gereken yerlere ulaşmış. Yani Kıbrıs'ın arkeolojik eserlerinden sorumlu İngiliz makamlarının kulağına. Tarihi eser kaçakçılığıyla ilgili kanun hükümleri hemen uygulamaya geçirildi. Satıştan iki gün önce, kalabalık bir polis ekibi eşliğinde, bir arkeolog evimizi basarak koleksiyona el koydu.

Bu darbe çok güçlü ve acı vericiydi, babamı derin bir çaresizliğe gömdü. Kısa yoldan zengin olma çabalarının, fedakârlıklarının ve umudunun bir anda uçup gittiğini gördü ...

Nihayet, çok zaman alan ve oldukça masraflı bu çalışmadan geriye kalan tek şey, o gaspçı arkeoloğun babamı "koleksiyonculuğu" dolayısıyla soğukkanlılık ve riyakârlığa tebrik ediyordu. Kendisinden son işittiğimiz, bir tavsiye olarak babama söylediği, "Bu, çocuk oyuncuğu değil, Bay Arhontidis ... Tarihî eser kaçakçılığında içeri atılmadığınıza şükredin!" oldu.

Babamın acele ederek, Zavos'tan çeki alır almaz ödeyeceği vaadiyle hepimize aldığı hediyelere gelince, hepsini içi parçalanarak, derin bir suçluluk duygusuyla toplayıp aldığı yerlere geri götürdü. Satıcılar bu eşyaları artık "ikinci el" olduklarından yarı fiyatına geri aldı.

Bu hezimetten sonra inatla, sistemli ve ısrarcı bir şekilde – daha önce de olduğu gibi annemden gizli, ama mantıklı davranıp mali fedakârlıklar yapmadan – yine kısa yoldan zenginleşme amacına yönelik yeni bir koleksiyona başladı. Gazetede iki sahte pulu çok yüksek bir fiyata satan biri hakkında okuduğu bir yazıyı bahane ederek, boş zamanlarını filateliye ayırmaya karar verdi. Fakat hakkını yemeyelim, başına gelen son olay ona bir ders olmuştu. Yeni koleksiyonuna başlamadan önce araştırıp filatelinin tamamen yasal ve "saygın" bir uğraş olduğundan – kendisine böyle söylemişlerdi – emin oldu.

Yine kolları sıvadı. Ezelden beri bolca boş zamanı vardı. Koleksiyona hep yaptığı gibi birçok çılgınca hayal üreterek, sıfırdan başladı. Sadece Kıbrıs'la İngiliz Milletler Topluluğu'na ait pulları konularına göre sınıflandırdığı bir koleksiyonu bu.

Babamın sürekli, yıllarca, gözünde bir büyüteçle, hakikiliğinden emin olmak için kenarlarındaki tırtıkları ve filigranları bir bir kontrol ederken, veya elinde ciltli bir albüm ve hacmini gittikçe kaybeden bir cüzdanla aylarca, yıllarca artık bir takıntı haline gelmiş olan koleksiyonunu zenginleştirmeye çalışırken hatırlıyorum. Hatta onu, tamamen tesadüfen eline geçen iki uyduruk yerel pulu koleksiyonuna ekledikten sonra bize – ayrıca tüm akraba ve arkadaş çevresine – başı bulutlarda, koleksiyonunun çok büyük değer kazandığını söylerken hatırlıyorum. Bütün bu zaman boyunca, *Filateli* dergisinde, belirli aralıklarla Yunanca ve İngilizce yayınladığı ilana kapılan tutkulu – Kıbrıslı veya yabancı – bir pul meraklısının ortaya çıkacağı günün uzak olmadığı ümidiyle besleniyordu. Babamın pul koleksiyonunu elde etmek için dağ gibi para verecek yeni bir John Zavos. Özellikle de Milletler Topluluğu ülkelerinin birbiri ardına bağımsızlıklarını kazanmalarıyla, bağımsızlık öncesi pullar nadir oluyor, değerleri gittikçe artıyordu.

Maalesef böyle tutkulu ve zengin bir koleksiyoncu kapımızı hiç çalmadı. Ama, halkımızın, “Tanrı kapıları kapayıp pencereler açar,” dediği gibi, Matteo Pellegrino babamın ve bizim hayatlarımıza hızlı, masrafsız, efsanevi bir zenginlik için yeni ufuklar açarak bir fırtına gibi dalıverdi. Bu hızlı gelişme babamın filateliye olan ilgisini de bir anda yok etti. Büyük gelecekler vaat eden koleksiyonu zamanla yavaş yavaş eridi; albümler sık sık şehirden şehre, evden eve taşınmamızla yıpranarak parçalandı. Nihayetinde Antonios Arhontidis’in bu ikinci hayali de suya düşerek unutuldu.

Her neyse, o zamanlardan itibaren bazı şeyleri anlamama ve kısa yoldan köşe dönme rüyasını gerçekleştirmek için babamın seçtiği yöntemlerin her zaman verimli, doğru olmadığına ve Arhontidislerin bir evladına, hem de çilekeş Aziz Polidoros’un soyundan gelen birine yakışmadığı konusunda annemle hemfikir olmama rağmen, babamın sürekli değişim gösteren bu hayali zamanla beni de kendine inandırıp baştan çıkardı.

Evet, hayatın yolumuza, Alaaddin’in Mucizeler Mağarasını açacak parolayı söyleyecek bir cini veya bizleri yeni Kont Monte Cristolara dönüştürecek bir Abbe Faria’yı çıkarmak zorunda olduğuna inanıyordum.

Yetenekli Matteo Pellegrino, ya da kısaca M.P.

BÜYÜDÜĞÜM ZAMAN ANDRİKOS DAYI GİBİ amansız bir yüzücü olmak, tabii ki çocukluk ve ergenlik öncesi çağımın tek ihtiraslı hedefi değildi. Dedem Agamemnon, arkasından da babam gibi istasyon şefi veya Polidoros Dayı gibi bir üst düzey hükümet görevlisi olmak da geleceğe yönelik beklentilerimi ve hayallerimi doyurmuyordu. Benim hedeflerim başkaydı.

On yaşımdan itibaren – belki de daha erken – kâh Morfu’da kâh Neapolis’te oturduğumuz mütevazı lojmanların önünden geçen tren raylarında çoğunlukla tek başıma yürürken, bazen Tsakileri’de yüzerken veya balık tutarken, bazen de babaannem Sevasmia’nın gramofonuna koyduğu uvertür ve *canzonetta*’ları dinlerken, âşık Fotis Dayı’nın Praksandru Sokağı’ndaki güzel Galatea’yı her düşüncesinde yaptığı gibi, hülyalara dalıp gerçek dünyayla ilişkimi kesiyordum.

Bir gün Victor Hugo gibi ünlü bir roman yazarı veya ödülleri kazanmış bir şair olup bütün Kıbrıs’ın ezbere okuduğu, Stasinos’unkine^{*} eşdeğer bir destan yazmayı hayal ediyordum. Ya da Mozart gibi bir besteci ve maestro olup, yalnız çıktığım yürüyüşlerde bouche fermée mırıldanarak veya babaannemin plaklarına bakarak yapmaya başladığım bestelerimi çalan kalabalık orkestra ve koroları yönetmeyi ... Da Vinci’nin, biraz buruşmuş kötü bir kopyasını yatağımın yanındaki duvara yapıştırdığım *Son Akşam Yemeği* tablosu gibi ilahi duvar resimleri yapan bir ressam olmayı ... Pentelis

* Stasinos: Troya savaşını anlattığı rivayet olunan on bir ciltlik, Cypria adlı eserin yarı efsanevi yazarı. – Ç. n.

mermerine, *Laokoon'a* benzer bir kompozisyon içinde, İngiliz aslanlarıyla mücadele edip onları boyunduruğu altına alan Kıbrıs'ı canlandıran bir rölyef yapmayı ... Sürekli zafer peşinde koşarak göğsünde olimpiyat madalyası taşıyan bir sporcu olmayı ... Ve bunlara benzer başka hayaller. Hepsinin başrolünde de ben!

Hayallerimin gerçekleşmesine yönelik ilk ürkekçe adımları ilkokul yıllarımdaki ilk çizim ve resim denemeleriyle attım. Hem de şöyle! Babamın, bir gün evimize misafirlige geldiğinde beni bir okul defterine *Elli'nin* torpillenmesinin resmini yaptığımı gören Matteo Pellegrino adında bir tanıdığı, yeteneğim olduğunu söyleyip hiç tereddüt etmeden, resmi ilerletmeme yardım etmeyi ekliif etti. Pellegrino'yu takdir eden ve ona büyük – anneme göre “neredeysel marazi” – bir hayranlık besleyen babam bu teklifi hiç duraksamadan kabul etti. Bay Pellegrino ücret konusunu konuşmaya bile yanaşmadan, sadece gelecek vaat eden bir yeteneği yetiştirmek uğruna ders vereceğini söylediğinden, babam da buna karşılık her dersten sonra bir yemek teklif etti. Bay Pellegrino gülererek, aslında bir karşılık beklemiyor da olsa, anlaştıklarını söyledi.

Annemin itirazı vardı bu konuda:

“Bir de masraf edip her seferinde yemekle mi uğraşacağız, Şişko?” diye karşı çıktı yabancı adam gittiğinde. “Nereden geldiğini bilmediğimiz bu adamı evimize sokup, bize sanat öğretmenliği yapsın diye bir de yedirip içirecek miyiz? O kadarını ben de öğretebilirim oğluma!”

“Neden yapmıyorsun o halde, sayın öğretmen? Neden yapmadın bu kadar zamandır?” diye karşı saldırıda bulundu babam. “Matteo, profesyonel ressam. Eserlerini gördüm, olağanüstü. Petros'u da mükemmel yetiştirecek. Hem duydun onu. Adam para istemiyor. Sadece bir tabak yemek, bizim için ne pişirdiysen ona da aynısından. Aralarda da bir Türk kahvesi. Bayılıyor ...”

“Hem yemek hem Türk kahvesi, hem de ayağımızın altında bu adam ... Evimize girip çıkacak, lavabomuzu kullanacak, havlularımıza silinecek, çocuklarımızla bizim kullandığımız tuvalete oturacak ... Bunları hiç geçirmedin mi aklından? Nereden getirdin bu adamı şimdi Şişko, kim başına bela etti? Neyin nesidir? Güveniyor musun ona?” diye aradı arkası gelmeyen sorularıyla sıkıştırdı babamı.

Annemin konuşmasına daha fazla fırsat tanımadan, heyecanlandığında veya acele ettiğinde olduğu gibi kekeleyerek cevaplarını hızla sıralayınca, biz de babamın, kısaca “M.P.” dediği Matteo Pellegrino hakkında bildiği her şeyi öğrenmiş olduk.

Ertesi gün derse gelecek olan öğretmenimin, İtalyan ismi taşımasına rağmen İngiliz vatandaşı olduğunu, bu yüzden de savaş patladığında Kıbrıs'ta bulunan Alman ve İtalyanları tutuklayan İngilizlerin onu gözaltına almadığını söyledi babam.

Babası İtalyan-Etiyopyalı ve annesi Hindistan'da doğma büyüme melez olan M.P. Bombay'de doğmuş. Koyu esmer hatta kahverengi tenini ve Hintlilerin kendi dillerini konuştuklarındaki şiveyi andıran, alçalıp yükselen melodik konuşmasını da soyağacındaki bu karışıklık açıklıyormuş.

Kıbrıs'a yaklaşık on yıl önce yerleşmiş. Dilimizi sekiz yıl kaldığı Yunanistan'da öğrenmiş. Aya Napa'da karaya oturmuş bir Yunan ticaret gemisinde telsizci olarak çalışıyormuş. Kıbrıs'a indiğinde, burayı ve insanlarını sevmiş, hemen geçici ikamet izni için başvurmuş. Olumlu yanıt gelmiş. Birkaç yıl sonra da sürekli ikamet almış. O zamandan beri burada, Lefkoşa'da yaşıyormuş. Tamamen alışıp uyum sağlamış. Ama çok akıllı; İtalyanca, İngilizce, Hintçe, biraz Amharca ve Yunanca biliyormuş!

Ayrıca, diye anlatmaya devam ediyor babam, çocukluk yıllarından itibaren hem evde hem okulda hem de gittiği aşramlardaki yogilerden, insanların sadece çocuk yapmak için cinsel ilişkiye girmesi gerektiğini öğreneli beri ne namuslu kadınlarla ne de hayat kadınlarıyla ilgilenmiş. Bunun için de hâlâ bekârmış; kendisiyle aynı fikir ve prensiplere sahip bir kadına rastlamamış. Tam bir temizlik delisiymiş ve günde iki defa yıkanarak bedenini – hem içini hem dışını – temiz ve duru tutmaya çalışıyormuş. Ruhunu da aynı şekilde. Hintlilerin çoğu gibi vejetaryen değilmiş. Her şeyi yiyor ama yogilerin yaptığı gibi az miktarda yemeye ve – mümkün olduğunca – tükettiği her öğünden sonra tuvalete çıkmaya özen gösteriyormuş. Sigara gibi, alkollü içecek ve yiyeceklerden de uzak duruyormuş.

Sürekli bir işi yokmuş. Hayatını, resimlerini satarak ve katıldığı toplu sergilerde eserlerini gören zengin Lefkoşalılara

portreler çizerek sürdürüyormuş. Ayrıca insanların ince deri bir kordonla boyunlarına veya kollarına taktıkları, *talisman* dediği ahşap veya yumuşak metalden muskalar yapıyormuş. Nazardan ve hastalıklardan korunmak için.

Ayrıca, sayıp güvendiği dostlarına ve tanıdıklarına çeşitli hipnotizma ve telepati deneyleri yapıyor, veya o kişilerin ölmüş akrabalarıyla iletişime geçip mesajlar aktarıyormuş. Başka bir deyişle medyummuş. Himalayalar'da, bir guruya ait aşramda edindiği ve geliştirdiği parapsikolojik yeteneklere sahipmiş. Yirmi yıl boyunca bir mağarada kapalı kalmış ve bütün bu süre boyunca astral bedeniyle dünyayı gezerek insanlarla tanışmış ve bunu öğrencilerine anlatmış, babamın dediğine göre. Gördükleri ve duyduklarını en ince ayrıntısına kadar anlatarak, veya insanların gazete ve radyolardan öğrenceği gelişme ve olayları önceden söyleyerek astral seyahatlerinin doğruluğunu kanıtlıyormuş.

Babam, yeni arkadaşının hayat hikâyesi hakkındaki sözlerini “Bir seferinde de, aralarında ünlü simalar da bulunan yirmi kişilik bir grubun toplandığı bir salonda Matteo herkesi hipnotize etmiş,” diye sürdürdü. “Evet, Vasilikiçğim, yirmisini de! Hatta aralarında bir başpapaz bile varmış. İnsanlara ne yapacaklarını söylüyormuş, çılğınca şeyler ... veya herkesin istediği gibi şarkı söylemesini. Hepsi de hiç duraksamadan uygulamış emirlerini. Havlamaya başlamışlar, operalardan aryalar söylemişler, kurutma kâğıdından salata yapmışlar ve bir sürü çılğınlık daha! Başpapaz eteklerini havalandırarak sirtaki oynamış ...”

“Bu büyücüyü mü getireceksin evimize? İstemiyorum onu, Şişko!” diye patlıyor annem, Matteo Pellegrino veya M.P.’nin eserleri ve yaptıkları hakkında duyduklarından sonra.

“Büyücü değil, Vasiliki’çğim. Çok ciddi ve dindar bir adam. Hıristiyan, Katolik, kiliseye gidiyor, boynunda haçı var ...” diye cevaplıyor babam. “Evimize de söylediğin şekilde büyücü veya hipnotizmacı ya da ne bileyim başka bir şey olarak değil, oğlumuzun resim öğretmeni olarak gelecek. Bunun için anlaştım onunla, bunu yapacak. Şimdiden bir şeyi de açıklığa kavuşturalım: Aranızdan kimsenin onu kıracak şekilde davranmasını istemiyorum.”

“Yani beni mecbur mu kılıyorsun?”

“Mecbur kılmıyorum, Vasocuğum. Adamı boğaz tokluğuna, öğretmen olarak işe alıyorum.”

Tam da İtalyan-Hintli-İngiliz M.P. ile ilk tanışma ve ilişkimizin başlama anında annemle babam arasında gergin, gürültülü bir tartışma başladı. Üç gün sonra, bir akşamüzeri babam Matteo Pellegrino’yu evimize getirdi.

İtiraf etmeliyim ki, annemin baştaki olumsuz tavrına rağmen, Bay Matteo Pellegrino tanışıp da tokalaştığımız ilk andan itibaren üzerimde derin ve olağanüstü bir etki bıraktı. Dedem Agamemnon boyunda, yakışıklı, ince, vücudunda yağ namına en ufak bir belirti bulunmayan bir adamdı. Gözleri alev almış kömür gibi çekici, ensesini örten saçları ise uzun, dalgalıydı. Bakımlı turnakları, parmakları gibi ince, uzundu. Her zaman ucuz malzemeden yapılmış ama tertemiz ve yeni ütülenmiş sade kıyafetler giyiyordu. Konuşma şekline gelince, gerçekten de melodisi ve sakin ses tonu ama özellikle de söyledikleri insanı etkisi altına alıyordu.

“Mükemmeliyet yolunda yürümeye hazır mısın genç Arhontidis?” diye sordu, ders için geldiği ilk akşam.

O zaman “mükemmeliyet” kelimesiyle tam olarak neyi kastettiğini anlamamış olsam da, “Evet, hazırım Bay Pellegrino,” dedim.

Annem ısrarla mutfak masasını sildi. Hâlâ gündüz olmasına rağmen daha iyi görmemiz için tepe ışığını yaktı. “Mükemmeliyet”e doğru yürüyüşe başlamamız için beni öğretmenimle baş başa bırakarak bisküvi koyduğu tabakları ve bir sürahi suyu bırakıp odadan çıktı.

Böylece yıpranmış, rengârenk muşamba örtülü mütevazı mutfak masasında, gün ışığına hiçbir katkısı olmayan bir lambanın altında çizim ve renk sanatının sırlarına erme çalışmalarım başladı.

Bay Pellegrino – ona hep Bay Pellegrino diyordum, annem de aynı şekilde – bana ilk olarak portre çizmenin sırlarını açıkladı. Bildiklerini sıralamaya başladı ve klasik eserlerden bir sürü örnekle insan yüzünün, vücudunun ve kol ve bacaklarının – vücudun diğer bölümlerine oranlarıyla – ideal veya en alışılmış ölçülerini verdi: Kaş arasıyla saç arasındaki normal mesafe şu kadar, gözlerle kulak arası şu kadar, burnun altıyla çene, kulakla burun delikleri ... Bedenle kol ve bacaklar arasındaki oranlar ve mesafelerle devam etti.

Hatta, benzersiz akıcılıktaki konuşması ve öğretme kabiliyetiyle sürdürdüğü resim derslerinde, kendisinin kâğıda çizdiği örneklerle bakıp aynısını yaptırdı bana. Vücudun organları arasındaki ilişki ve bağımlılığı, hareketlerin kaslarda yaptığı değişimleri, adım atışları, mimikleri, el hareketlerini ve hatta hislerle düşünceleri çizgiye dökmemi istedi.

Portreler ve insan vücudundan sonra, yine kurallar ve oranlarla hayvanlar, özellikle kuşlar ve arkasından da natürmort, peyzaj çalışmaya geçtik.

Beş ay süren bu yoğun ders süreci tamamlandığında, hemen arkasından bu sefer iki ay süren başka bir süreç girdik. Öğretmenim bana renklerin sınırlarını, karışımlarının olduğu kadar bir yüzeyde yan yana kullanılmalarının verdiği bitmek bilmez fırsatları teker teker açıkladı.

Pazartesi, çarşamba ve cumartesi akşamları – ilkokul ikinci sınıfın gerektirdiği çalışma ve ev ödevlerini annemin gözetiminde bitirdikten sonra – yaptığımız bu derslerin başlangıcından beş ay sonra insan başını, vücudunu, hatta çok zor olan kol ve bacaklarını oldukça rahat ve ustalıkla çizmeye başlamıştım. Çevredeki insanların, – özellikle de ressamların sevdiği, karikatürcülerin bayıldığı tarzda keskin hatları olanların – eskiz veya renkli portrelerini, hem de çoğu zaman oldukça benzeterek yapabilir hale gelmekte gecikmedim.

Bay Pellegrino bana sanatının sınırlarını – bunlardan, o olgunlaşmamış yaşımda algılayıp uygulayabileceğim kadarını – verdikten sonra beni ilk rölyeflerimi ortaya koymam için cesaretlendirmeye başladı – hatta tam boy heykeller bile yapabilmeliydim. İnsan bedenini belli bir seviyeye kadar öğrendikten sonra ona kolay şekillendirilebilir kil veya yumuşak alçıyla biçimlendirmek benim için artık aşılmaz bir zorluk teşkil etmiyordu. Başın veya kolla bacakların sert, kırılğan mermere veya kurutulmuş alçıya yontulması ise çok daha zor bir işti. O zamanlar – yedi yaşında bir çocuk – uygun araç gereç, iskarpela, çekiç, pergel ve saire sahibi değildim. Tek başıma oturdum, kafa patlattım ve bu soruna bir çözüm buldum. Neapolis marangozhanelerinden bulabildiğim en büyük iskarpelanın ucunu bulduğum bir taşla saatlerce vurarak düz ve keskin hale getirdim. Bu ilkel keskiyle kazımaya başladım. İlk rölyef ve heykellerim – özellikle baş ve büstler olmak üzere – ortaya çıktığında ellerim örselenmiş ve oldukça yaralanmış bulunuyordu.

Sert alçıdan yaptığım küçük ebatlardaki ilk bütün vücut heykelim, omzunda testisiyle bir köylü kıızıydı. Mermer rölyeflerimi ve alçı heykelimi görenler “A, imkânsız, bunları bizim ufaklık Petros yapmış olamaz. M.P. yapmıştır,” dedi. Bu kırıcı konuşmaları duyduğumda çok sinirlenerek tehditler yağdırmaya, küfürler etmeye başladım. Ama sonra annem her zamanki sevecenliği ve bilgeliğiyle dedi ki bana:

“İnsanların bu söyledikleri, Petrosçuğum, senin için iltifat. Görmüyor musun? Seninle gurur duyuyorlar. Aslında, senin yaşın için çok zor, neredeyse imkânsız bir şeyi başardığını söylüyorlar.”

Annemin sözleri beni kendime getirdi; kendime olan güvenimi ve moralimi düzeltti. Ayrıca da resim-heykel okuyup o yıllardaki – uzun zaman sonrasında da – idolüm Michelangelo Buonarroti olma konusundaki hayal ve emellerimi iyiden iyiye güçlendirdi.

“Michelangelo olmana yardım edeceğim!” dedi bir gün Matteo Pellegrino, ona bu hayallerimi itiraf ettiğimde.

Ona inandım. Nereden geldiği belli olmayan ve annemle babam arasında o kadar tartışma ve anlaşmazlığa yol açan bu adam, beni tamamen kendi yanına çekmeyi başarmıştı. Bu rehberin önderliğinde, belirlediğim hedeflerin çoğuna ulaşabileceğime emindim.

Annem bile, kaydettiğim gelişmeyi fark edip evimize getirilen bu tanımadık adamın, gerçekten de babamın tarif ettiği gibi kanaatkâr, ciddi ve az konuşur biri olduğunu görmesiyle ona kötü gözle bakmayı bıraktı. Öğretmenime artık dostça davranıyor; dersimiz bittikten sonra zengin ve özel yemekler sunarak, aralarda da kahve veya kendi sıkıdığı portakal sularıyla onu ağırlıyordu.

Yıl sonunda Bay Matteo Pellegrino annemin gösterdiği bu büyük misafirperverlik ve kibarlığa annemin bir portresini yaparak karşılık verdi. Gerçekten de olağanüstü bir sanat eseri idi o tablo! O hünerli M.P. annemin aristokrat haliyle ciddi ve hoş kişiliğini yakalayıp parlak yağlı boyayla tuvale aktarmayı başarabilmişti. Bugün tabloyu ilk gördüğüm günden bu yana yetmiş yıl, annemin ölümünden ise yirmi yıl geçmesine rağmen, eğer o olağanüstü tablo evimde olsaydı, kendimi çok zengin ve emniyette hissederdim. Maalesef sayısız taşınmalarımızdan birinde onarılamaz

şekilde yırtılarak kayıplara karıştı. Annemin bu tabloda incelikle işlenmiş hatları, tablonun yapılmasından önceki yaz anneannem Rodula'nın bana bazı bölümlerini okuduğu, Mirivilis'in Altın Gözlü Öğretmen'ini hatırlatan araştırmacı, derin bakışı, güzel ve her zaman ciddi oval yüzünü çevreleyerek saran eşsiz siyahlıktaki saçları, ilk defa ama sonsuza kadar hayatıma giren en güzel, en tatlı ve en şefkatli kadın olduğunun bilincine varmamı sağladı. Ve o benim annemdi, "Anneciğim"!

Babam yatak odalarında asılı o portreyi gördüğünde bıyıklarını ısırdı.

"M.P. senin ğesmini çok güzel yapmış, Vasiliki. Nasıl oluş bu?"

"Çünkü çok güzelim, Şişko. Sen görmüyor olabilirsin ..."

"R"leri yutması, Babamın gerginliğini, rahatsızlığını belki de gizli kıskançlığını ele verdi. Tabloyu salona, kendi annesiyle babasının çerçevesi düğün fotoğrafının yanına asmasını da istemedi annemden.

Seans

BABAMIN, BAŞIBOŞ YÜRÜRKEN AYAĞIMIZIN YÜZ-yıllardır eski bir mezarda gömülü olan Amalthea boynuzuna* takılacağı yolundaki ütöpik hayalini bir ara ben de benimsemiştim. Mümkün olan en kısa zamanda zengin olmaya yönelik o yakıcı arzuya, büyülü ilham anlarında veya bolca tükettiği şarabın verdiği sersemliğin etkisinde böyle alegorik bir betimleme uydurmuştu. Yıllardır bazen koleksiyonculuk bazen kumar gibi umutsuz çabalarla gerçekleştirmeye çalıştığını gördüğümüz bu arzu birdenbire, bir sabah hayata geçmeye başlar gibi oldu. Bir anda umutlar yeşerdi hepimizin içinde. Hep beraber tutkuyla arzuladığımız ve hayalini kurduğumuz şeye sahip olmamızın zamanı yaklaşıyordu.

Öncelikle o zamanlar neler hayal ettiğimi anlatayım mı? Çok değerli annemin bir okulda kadrolu öğretmen hatta müdür olması; dedem Agamemnon'un eşkenar dörtgen villası gibi geniş, çerçeveler ve heykellerle süslü, gramofonu ve şempanze kafesi olan bir ev ve her şeyden önemlisi, bana ait ayrı bir oda; babamın, ihtiyarladığından ikide bir bozulan küçük motosikletinin yerine, Polidoros Amca'nınki gibi bir Ford araba; kız kardeşlerimle bana istediğimiz alanda eğitim görme imkânı; Zoi Hala'ya bir yapma bacak taktırmak ve anneannem Rodu'ya düzinelerce klasik edebiyat eseri satın almak; Andrikos Dayı'ya küçük bir motorlu sandalla dalgıç

---

* Zeus'u çocukken besleyen, Pan'ın da annesi olan keçinin boynuzu bolluk simgesi olarak düşünülmüş, içinden çeşitli yiyecekler dökülen dev bir boynuz biçiminde resmedilmiştir. – Ç. n.

tulumu; Fotis Dayı'ya Galatea'nın kalbi; evde kalmak üzere olan Ariadni Hala'ya iyi bir eş. Ve daha bir sürü şey!

Tüm bu hedeflerimizin gerçekleşeceğine dair beklentimizin ufkunda beliren kesinlik hissinin kaynağı ve sebebi, hayatımıza henüz girmiş olan M.P.'ydi. M.P. sahip olduğunu iddia ettiği sanat ve becerilerden ikisine ne kadar hakim olduğunu gösterdiği gibi, güneşli bir sabah babama ve – onun “Sadık Argos”, “Çıvgıncuşu” veya “Yorkudis” dediği, yakın dostu ve iş arkadaşı – ufak tefek, silik soluk, az konuşan ve utangaç Bay Yorgos Fitidis'e bugüne kadar hiç bilmedikleri bir uzmanlık alanı olduğunu açıkladı: eski çağlardan kalmış defineleri bulma!

M.P. babamla iş arkadaşısını, bu önemli sırrı açıkladığı günün akşamı detayları anlatmak üzere kendi dairesine davet ederek akıl almaz derecede kocaman bir yem attı önlerine. Mevcudiyeti kendisine yakın geçmişte bildirilmiş olan efsanevi bir definenin saklı olduğu yerin kazısını gerçekleştirme konusunda üçünün beraberce, eşit ortaklar olarak hangi şartlar altında işbirliği yapabileceklerini açıklamaya karar verdiğini söyledi. “Yüce bir yardımla” bulabileceğinden emin olduğu bu definenin mevcudiyetinin kendisine kim tarafından ve nasıl bildirildiğinden ise söz etmedi.

Babamla Bay Yorgos, Hintli-İtalyan'ın kendilerine söyleyecekleriyle ilgili olarak meraklanıyor olsalar da, son bir sabır belirtisi daha gösterip, haklı olarak güçlü bir iyimserlikle dolup taşar bir halde, babamın motosikletine atladılar. Egzosundan sürekli çıkardığı pat pat pat sesinden dolayı “Osurukçu” adını verdiğimiz bu motorla Lefkoşa'yı bir baştan bir başa kat ettikten sonra, dostlarının oturduğu Katerini apartmanını bulmaları hiç de zor olmadı. Ayon Omologiton Kilisesi'nin yanında yüksek bir binaydı burası. M.P.'nin oturduğu 1 numaralı, yarı bodrum katı, tek göz daireyi de aynı kolaylıkla buldular.

İçeri girdiklerinde odanın üç özelliği dikkatlerini çekti: temizliği, düzenliliği ve küçüklüğü. Odaya hastane tipi bir yatak, çoğu İngilizce ve İtalyanca kitapların, iki ciltlik Sanskritçe sözlük ve Nobel ödüllü Bengalli şair Rabindranath Tagore'un düzyazı ve şiirlerinden oluşan bir kitabın üzerine yığılı olduğu küçük bir masa ancak sığabilmişti. Ayrıca biri masanın önünde, diğer üçü duvara yaslanmış dört sandalye vardı. Zeminden oldukça yukarıda, dışarıda geçen

insanların bacaklarının ve dışarıda az sayıdaki araba ve bisikletin tekerleklerinin görülebileceği şekilde, yolla aynı hizada olan tek pencerenin yanındaki küçük bir rafa ise aromalı yağ şişeleriyle birkaç soluk aile fotoğrafı dizilmişti: Matteo'nun hemşire üniforması giymiş kumral bir kadın olan İngiliz-Hintli annesinin yanında kibirli ifadesiyle poz veren, oldukça esmer bir aile babası duruyordu. M.P. ise şort giymiş, on, on iki yaşlarında, kafası sıfır numara traş edilmiş, kriket oynuyordu. Yine M.P., yirmi yaşlarında, bir mağaranın girişinin hemen yanında oturan derin meditasyon halindeki yarı çıplak bir yoginin önünde saygı duruşunda. Biraz daha yeni çekilmiş başka bir fotoğrafta ise M.P. Mağusa Körfezi açıklarında batmış olan Yunan ticaret gemisi *Ermoupoli'nin* telsizinin karşısında oturmakta. Fotoğrafların arasında, baş köşede de ihtiyar Tagore'un, 1941 yılında ölmeden biraz önce çekilmiş bir fotoğrafı da vardı. Kenarına büyük şairin İngilizce bazı dizeleri yazılmıştı.

...

I have come to the brink of eternity from which nothing can vanish
-- -- no hope, no, no vision of a face seen through tears.
Oh, dip my emptied life into that ocean,
plunge it into the deepest fullness.
Let me for once feel that lost sweet touch
in the allness of the universe".*

Evsahibi iki kafadarı samimiyetle karşıladı, odanın ortasına duvarın yanından bir sandalye daha çekerek rahatlarına bakmalarını söyledi. Sonra, bir an odadan çıkarak bodrum katın ortak mutfağından hindistancevizi sütüyle dolu iki bardak getirip ikram etti. Kendisi ise sadece su içti.

---

*

Sonsuzluğun eşiğine vardım, hiçbir şeyin,
-- -- umudun, mutluluğun, gözyaşları ardından görülen bir yüzün görüntüsünün kaybolmadığı o yere.,
Ah, boşaltılmış hayatımı, o okyanusa batır,
onu en derin doyunluğa daldır.
Bir kereliğine de olsa, o kayıp tatlı dokunuşu hissetmeme izin ver
kâinatın bütünlüğü içinde.

İlk dakikalar, içeceklerini bitirene kadar, rahatsız edici bir sessizlik içinde akıp gitti. Sonrasında ise biraz açılarak sakin, medenî Ayon Omologiton mahallesinden, odaya hakim olan düzenden ve hindistancevizi sütünün ne kadar lezzetli ve uyarıcı olduğundan bahsettiler. Bunu takip eden ikinci bir sessizlikten sonra M.P. konuşmaya başladı. İlk söylediği şey, iki misafirini dillere destan ciddiyetlerini ve dürüstlüklerini takdir ettiği için ortaklığa seçtiği oldu. Gururları okşanmış bir şekilde teşekkür ettiler babamla dostu. Arkasından da, tanışma ve gelişen dostluklarının, M.P.’nin kendileri hakkında duyduğu tüm bu iyi şeylerin doğruluğunu ispat etmesini umduklarını eklediler. Bu açıklamadan sonra M.P. daha da açılarak, üçünün kuracağı ortaklığın birinci ve ana şartının gizlilik olduğunu söyledi. Duydukları ve gördükleri hakkında, hiçbirinin ağzını açmaması gerekiyordu. Mümkünse kendi aileleri içinde bile. Aralarından birinin kuralları çiğnemesi halinde, anlaşma ve ortaklık feshedilecek ve define de sonsuza kadar yok olacaktı.

Sonra, başladığı monoloğa gösteriş ve kibirden uzak bir edayla devam ederek, “yukarıdan” alacağı yardımla, yüzyıllardır bu üç ortağı bekleyen, çok büyük maddi-manevi değere sahip o defineyi bulabileceğini söyledi.

“Tam da duyduğunuz gibi, üstatlarım! Bizleri bekliyor bu define. Antonis Arhontidis’i, Yorgos Fitidis’i ve bu sözlerin sahibini.”

Karşısındakilerin gözlerinde alev alev parlamalar uyardığını gördüğü o “yukarıdan yardımla” neyi kastediyordu, maddi-manevi değere sahip nasıl bir define olabilirdi bu, neden onların adına ayrılmıştı, gibi ve daha birçok sorunun, yavaş yavaş, yeri geldikçe cevaplanmasının daha doğru, daha ilginç ve daha güvenli olacağını söyledi.

“Fakat bu ... ortaklığın başlaması için ne yapmamız lazım?” diye sordu sabırsız babam.

“Sevgili Nakis*, sen evinde, benim yapmam gerekenleri yapabileceğim, üçümüzün toplanacağı sessiz bir oda ayarlayabilirsin. Yani bizim spiritizma oturumlarımıza ev sahipliği yapabilirsin.”

---

* Naki: Antonis adının Antonakis biçimindeki küçültme biçiminden türetilmiş kısaltma. – Ç. n.

“Tabii yapabilirim,” diye cevap verdi babam. “Hatta yarın bile başlayabiliriz.”

“Bayan Arhontidis’in itirazı olmaz mı bu konuda?”

“Hayır, kesinlikle. Evde aile reisinin dediği olur. O da benim. Vasiliki de kabul edecektir bunu.”

“İyi o zaman. En kısa zamanda başlayalım.”

“Peki, ben nasıl bir katkıda bulunabilirim?” diye atıldı Bay Yorgos.

“Zamanı gelince sana da bazı sorumluluklar ve roller vereceğim, acele etme, sevgili dostum Yorgos ...”

Sanki ant içer gibi, bu defa resmi olarak el sıkıştılar.

***

Çalışma grubunun evimizde toplandığı ilk akşam, babamın emri üzerine annemin hazırladığı, düşük alım gücümüze rağmen zengin tutulmuş bir akşam yemeğinden sonra, babam, M.P. ve Bay Yorgos ciddi bir ifadeyle yemek odasındaki masanın başında kaldılar. Önce kız kardeşlerimle ben masadaki tabakları, sadece üç adamın tükettiği yemek ve içki artıklarını topladık; çünkü babamın binbir dil dökerek istediği şekilde, biz çocuklarla annem ayak altında olmamak için yemeğimizi daha erken, mutfakta yemiştik.

“Sen Vasilikiciğim, istersen, kalabilirsin. Bizimle otur,” dedi babam.

Annemin cevabı ise kuru bir “Teşekkür ederim, gerek yok,” oldu.

Üçü de yerlerine iyice kurulduktan sonra, aslında ev sahibinin yeri olan baş köşede oturan M.P. babamdan bulabildiği kadar beyaz kâğıt, birkaç tane ucu iyi açılmış kurşunkalem, birkaç dolmakalem, bir kutu sigara – mümkünse filtresiz – ve bir kutu kibrit getirmesini istedi. Ayrıca, yemek süresince Bay Yorgos’la babamın bir iki bardak içtiği konyak şişesini de getirsindi.

“Ama sen, Matteo, içki içmezsin ki ... sigara da,” diyerek M.P.’nin bu isteği karşısındaki hayretini gösterdi babam.

“Doğru, ama bunlar benim geçiş evraklarım ...” diye üstünkörü bir cevap verdi M.P.

“Ne demek istiyorsun? Konyakla sigara ne yani?” diye sordular, aynı anda babamla Bay Yorgos.

Fakat M.P.’den bir cevap alamadılar. Sadece, arka arkaya sıraladıkları sorularla “bu akşam gerçekleşecek olan bu çok ciddi işi” geciktirdiklerini söyledi. Arkasından da kendisine getirilmesi gerekenleri tekrar etti.

İstedığı her şey önüne geldiğinde sadece, deneyini tam bir sessizlik içinde seyretmeyi arzulayanların odada kalabileceği açıklamasında bulundu. Bu deney için hepimizin ilk defa duyduğu, anlamını kendisinin bile bilmediği “seans” kelimesini kullandı. Babam anneme, kardeşlerimle beni odamıza götürmesini işaret etti. “Uyku vakti!” dedi sertçe. Arkasından isterse annemin tabii ki kalabileceğini ekledi, fakat arkadaşı ve ortağının belirttiği şartla: tam bir sessizlik içerisinde.

Babamın spiritizma oturumları için, her ne kadar amaç bizim ve ortaklarının zenginleşmesi de olsa, evimizi açmayı kendisine sormadan kabul ettiğini öğrendiği önceki günden beri sinirden çıldırmış ve çıldırmaya devam etmekte olan annem bizimle birlikte ortalıktan çekilmeye karar verdi. Bense utana sıkıla kalmam için izin vermelerini rica ettim. Ne olduğunu görmeyi çok istediğimi ve gıkımın çıkmayacağını söyledim. Kız kardeşlerim de mızızlanarak aynı şeyi istedi. Babam kızıp, anneme bu sefer yüksek sesle, kızları odalarına götürüp onları orada tutmasını emretti. Ayrıca hiç gürültü yapmamalarını ve radyoyu bile açmamalarını ekledi. Uzun bir tereddüt ve kararsızlıktan, özellikle de M.P.’nin işaret etmesinden sonra benim kalmama izin verdi. Fakat bir yüz hareketiyle, çenemi sımsıkı kapalı tutmazsam icabıma bakaçağını belirtti.

Annem, babamın yabancıların önünde kendisiyle konuşma tarzı yüzünden şimdi daha da keyifsiz ve hatta kızgın bir şekilde kızların elinden tutup, kapıyı sonuna kadar açık bırakarak salondan çıktı. Babam da aynı şekilde gerginlik içinde bana kapıyı kapatmamı, arkasından da masadan uzakta bir köşeye oturmamı işaret etti.

“Çıt çıkmayacak dedim!”

Salon boşalıp da gürültüler, mutfığa ve tuvalete gidip gelmeler ve evin geri kalanındaki konuşmalar yatıştığında, M.P. önüne, evde başka uygun kâğıt olmadığından, benim

imla defterimden koparıldığını belirtmeden geçemeyeceğim, bir deste kâğıt koydu. Bir bardakla konyak şişesini de yanına çekip, kurşun ve dolmakalemleri ve tiryaki babamın kendisine verdiği sigara kutusunu aşırı bir düzen içinde sıraya dizdikten sonra, masanın üzerinde sallanmakta olan çıplak lambanın söndürülmesini istedi. Bay Yorgos yerinden fırlayıp söndürdü ışığı. M.P.'nin talimatlarıyla yine Bay Yorgos, sade yemek odamızdaki diğer tek ışık kaynağı olan apliği yaktı. Salon loş bir havaya büründü. Aplik güçsüz ve titretilen bir ışık yayıyordu.

M.P. sessizlik süresinin başladığını gösterircesine parmağını dudaklarına götürüp, Budist yoldaşlarının yaptığı şekilde avuçlarını dua eder gibi birleştirdi. Burnundan çıkardığı güçlü bir soluk eşliğinde üç kere derin nefes alıp verdikten sonra konyak şişesini alıp bardağını ağzına kadar doldurup bir dikişte mideye indirdi. Arkasından kutudan beş tane sigara alıp teker teker hepsini dudaklarına yerleştirip, babamdan sigaraları yakmasını istedi.

“Her biri için bir kibrit,” diye yeni bir talimat verdi.

Eli ayağı birbirine dolanmış olan babam bir tane kibrit bile yakmayı beceremedi. Uzun, bakımlı parmakları tir tir titriyordu. Bu işi de Bay Yorgos üstlendi. Babamın verdiği, üzerinde *Betevinos* yazan kibrit kutusundan çıkardığı beş kibriti arka arkaya çakıp M.P.'nin ağzındaki beş sigarayı merasimle yaktı.

Tam o anda parmak uçlarında yürüyerek annem girdi odaya. Babam yine ona, bu sefer yalvaran bir ifadeyle, konuşmamasını işaret etti. Annemse başını sallayarak, “Evet, duydum,” diye cevap verdikten sonra yanıma oturdu. Ellerini uzatıp – Bunu beni koruma içgüdüleriyle yaptığını hissettim – ellerimi sıktı.

Bu arada M.P. ağzından birer fildişi gibi sarkan beş sigarayı, sadece burnundan azıcık bir duman salacak şekilde, yavaş yavaş, derin derin içine çekmeye başladı. Yuttuğu gri bulutları herhalde ağzında, boğazında, akciğerlerinde dolaştırıyordu. Bu durum beş sigara aynı anda bitene kadar sürdü.

Bütün bunlar olup biterken, bundan iki yıl önce gaz lambasının ateşiyle sigarayı yakarken neler çektiğimi hatırlayarak, normalde sigara içmeyen M.P.'nin boğazının ve akciğerlerinin ne kadar dayanıklı olduğuna hayran kaldım. Nasıl

başarıyordu bunu? Nasıl oluyor da tıkanmıyordu? Neden hiç öksürmüyordu? Bir de defalarca ağzına alkol almadığını söyleyen bu adam, o konyağı bir dikişte midesine nasıl indirmişti?

Bunu takip eden şeyler hepimizin yerimizden sıçramasına, daha doğrusu – tabii hiç ses çıkarmadan – yerlerimizde rahatsızca kıpırdanarak sırtımızı, popomuzu düzeltmemize sebep oldu. Arkasındaki apliğin titreyen ışığının aydınlattığı loş salonda, gözleri bazen sımsıkı kapalı, bazen de karşı duvara çivilenmiş olan M.P. bir kurşunkalem aldı eline. El yordamıyla bulup da önüne çektiği boş kâğıtlara boğuk sesler, ufak çığlıklar, bazen “No, no!” bazen de “Si, si!” sedaları arasında yazmaya başladı ... Kendini iyice kaptırmış – daha sonra kâğıtları elimize aldığımızda fark ettik – yer yer büyük, eğri büğrü, yer yer karınca duası gibi ufak harflerle yazıyordu. Çapraz, yukarıdan aşağıya ve simetrik olmayan hayali satırlara. Önündeki kâğıt dolduğunda veya kalem iyi yazmaz olduğunda veya annemin, babaannem Sevasmia'nın hediyesi olan el işli keten masa örtüsünü korumak için masaya serdiği ucuz muşambaya yazmaya başladığında, bazen babam bazen de Bay Yorgos, M.P.'nin titremekte olan elinin altına bir boş kâğıt uzatıyor veya parmaklarının arasına bir kalem daha sıkıştırıyordu. Kullanılmış olan kâğıt ise ya yere düşüyor, ya da M.P. onu kendisi yere atıyordu.

Bu otomatik yazma seansı yaklaşık yarım saat sürdü. Aşağı yukarı otuz kâğıt doldu, kurşunkalemler, dolmakalemler her tarafa dağıldı, konyak şişesi M.P.'nin ani bir el hareketiyle devrilip yere düştükten sonra, yanında oturan babamın ayakkabılarını ve pantolonunun paçalarını ıslatarak bin parçaya bölündü. Beş sigaranın izmariti ve külleri düşüp el yazılarını biraz yaktı, kirletti ...

Bir süre sonra, hipnotize olan M.P. büyük bir gürültü ve dudaklarında – hemen Bay Yorgos'tan mendiliyle temizlemesini isteyeceği – salyalarla kendine geldi. Arkasından da derin derin iç çekerek su istedi. Mutfaktan bir bardak su getirdim ona. Bir dikişte içti. Daha da su istediğini söyleyip sürahiyi getirmemi söyledi. Koşup getirdim, neredeyse tamamını bitirdi. Sonra ne yazdığını görmek istedi. Babam anlaşılmaz el yazısıyla dolu kâğıt yığınına uzattı önüne. Hepsisi de Yunanca'ydı, bir çeşit Yunanca, bir kısmı Yunan bir kısmı Latin harfleriyle yazılmış bir sürü kelime. Bu kelimelerin

arasına dağınık şekilde bir sürü işaret, Çince, Mısırca, Sanskritçe de karışmıştı. Allah bilir ne olduğunu.

“Pek rahat okunmuyor, sadece bazı kelimeler ...” dedi kâğıtları M.P.’nin elinden saygıyla alırken babam.

“Karargâhta kâtip olan komşum Miltos Mitidis’in yardımıyla temize çekip yarın getiririm, beraber bakarız,” dedi M.P. ve el yazılarının bulunduğu kâğıtları rulo yapıp paltosunun cebine sıkıştırdı.

“Tam olarak ne oldu? Yani bu akşam, burada?” diye sordu korka korka, bence bunu sormakta tamamen haklı olan babam, gözler önüne serilen ve açıklanamaz bu durum hakkında benim de paylaştığım merakını dile getirerek.

“Gördüklerin oldu işte, dostum Antonis,” diye yanıtladı M.P. “Kendi kendimi hipnotize ettim.”

“Ama gözlerin kapalıyken veya duvara, boşluğa dalmışken bir şeyler yazıyordun ...” diye devam etti babam. “Bakmadan nasıl yazabilirsin?”

“Ama ben yazmıyordum ki, Antonis, R.A. yazıyordu.”

Yüzlerimize yerleşen hayreti gördükten sonra, sanki bilinen ve alışılmış bir şey söylermişcesine devam etti:

“Benim elimi ele geçiren ruhun adı bu. Romeo Augusto, R.A.”

“Bu ... bu Bay Augusto da kim, Bay Matteo?” diye sordu Bay Yorgos korkarak.

“Bir dost ruh, sevgili Yorgos. Benim hocam, ruhlar dünyasındaki rehberim.”

“Ama nasıl ... Yani nasıl biri? Neye benziyor?” diye sormaya cesaret etti, kafası tamamen allak bullak olan babam, hafiften kekeleyerek.

“Nasıl mı? Çok yakışıklı, etrafa öyle bir ışık saçıyor ki, sadece gerçek İtalyanlar becerir! Üniformalı, başında da bir Haçlı miğferi var.”

“Hangi dilde konuşuyor?” diyerek ikinci bir soru sormaya cesaret etti babam. “Yazdıkları İtalyanca değil, Yunanca, Yunanca gibi ... Bana öyle görünüyor. Sen ne diyorsun Yordudis?”

“O konuşmuyor, konuşmasına gerek yok, Antonis, bu geceki ziyaretçimiz düşünüyor. Onun düşünceleri anında, dinleyicisinin dilinde kelimelere dönüşüp anlam kazanıyor.

Eğer onu dinleyen kişi İtalyansa, R.A.’nın düşüncelerini İtalyanca işitiyor. Fransızsa Fransızca. Yunansa Yunanca vs. Bir ara size onun bir resmini yaparım. Çok etkileyici bir kişilik.”

Babam, Bay Yorgos ve ben, üçümüz de M.P.’ye hayranlık ve içimizde kaynaşan sorularla birbirimize bakakaldık. Sadece annem bizim hayret ve hayranlığımıza katılmıyor, önümüzde meydana gelen bu olaya, bizler gibi mantıklı bir açıklama bulma ihtiyacı hissetmiyordu. Yüz ifadesinde bir alay ve güvensizlik okuyordum. Babama ve Argos’a, M.P.’nin onların saflığından yararlandığını düşündüğünü gösteriyordu.

“Matteo, bize şu ... Romeo Augusto’yu öbür dünyadan alıp da nasıl buraya getirdiğini bir açıkla bakalım. Ayrıca neden konyak ve aynı anda beş tane sigara içiyorsun? Bize bunların geçiş evrakların olduğunu söyledin. Anlayamıyorum ...”, diyerek çekincelerini bir yana bırakıp ikinci bir soru dizisiyle saldırıya geçti babam. Bir çırpıda, nefes almadan ve hızlı konuştuğunda veya heyecanlandığında hep olduğu gibi hafifçe kekeleyordu yine.

“Şimdi değil, dostum Nakis. Çok yorgunum. Yarın. Seanstan sonra, maraton koşup da bayılmak üzere, finiş noktasına varan bir koşucu gibi hissediyorum kendimi,” dedi M.P., gözlerimizdeki yalvaran bakışları tamamen hiç sayarak. “Yarın söyleyeceğim her şeyi, size açıklayacağım,” diye ekleyip ayağa kalktı. “Yarın kargacık burgacık bu yazıları temize çekmiş ve R.A.’yı bu akşam buraya getirenin ne olduğunu öğrenmiş olacağım. Hatta umarım başka bir seansta, bana uzun zaman önce sözünü verdiği defineye, üçümüzün bölüşmesini istediği defineye bizi nasıl ve ne zaman ulaştıracığını da söyleyecektir.”

Kaşkolunu özenle boynuna sarıp, *Ermoupolis* gemisinde telsizciyken St. Peterburg’a yaptığı bir seyahatte aldığı kürk kalpağını iyice kulaklarına doğru çekti; iyi geceler diledikten sonra babamı, Bay Yorgos’u ve beni bir cevaplanmamış sorular ve beklentiler bulutu içerisinde, görünmez ziyaretçimizin bizim için uygun gördüğü definenin hayaliyle başa bırakarak çıkıp gitti.

Biraz sonra annemle, kırık cam parçalarını, sigara izmaritleriyle külleri, masada ve yerde geri kalan ne varsa topladıktan sonra uyumak için, kız kardeşlerimle paylaştığım

odamıza gittim. Üzerimi örtmek için gelen anneme bu olanları nasıl açıkladığını ve bütün bunlardan ne anlamış olduğunu sordum. Bir an için sessiz kaldıysa da sonra sadece benim duyacağım şekilde mırıldandı:

“Bilmiyorum, Petrosçuğum, ben hipnotizmalardan ve ruhlardan pek anlamam. Fakat bu adam beni korkutuyor. Onu evimde istemiyorum. Hipnozcu, medyum ya da define avcılarını burada istemiyorum.”

Odalarına girmeden önce, koridorda babama da aynı şeyleri söylediğini duydum. Babamsa güldü:

“İstesen de istemesen de o gelecek Kulacığım*. Defineyi bölüşene kadar burada toplanmaya devam edeceğiz ...”

“Tanrım, ne kadar da safsın, Şişko. O Hintli’yle gökten indirdiği heriflerin size defineler sunacağına gerçekten inanıyor musun? Ne definesi, Şişko? Hiçbir şey vermeyecekler size, ve ...” Bir anlığına sustuysa da arkasından iyice hidetlenerek devam etti: “Bana bak, bu söyleyeceğimi iyice aklına soksan iyi edersin. Bu evin içinde toplantı yapmanızı, Hintli’nin evimi hayaletlerle doldurmasını istemiyorum. Başka bir yere veya Yorkudis’in odasına gidin, buraya gelmeyin. Ben sadece Petros’un hatırı için yeterince dayandım ona bu kadar ay. Buraya kadar ama! Yeter! Sana söz verdiği defineleri başka enayilere versin. Seni uyarıyorum, eğer o adamı bir daha buraya getirip de hipnotize olmasına izin verirsen, çocuklarımı alıp Girne’ye giderim, bilesin ...”

Fakat babam pervasızlık gösterdi:

“Getireceğim Kulacığım, M.P.’yi de, ruhları da. Ne kadar zaman gerekiyorsa o kadar. Seni ne kadar sevdiğimi göstermek için de sana defineden pay vereceğim. Sen yine de Gernelilere gitmeyi tercih ediyorsan git, seni tutan yok. Fakat bir şeye açıklık getirelim şimdiden, çocukları alamazsın.”

Tartışmanın ciddiyetine ve annemin ona söylediği onca şeye rağmen, babamın sesi kulağa neşeli geliyordu.

Sebebini de biliyordum. İtiraf etmeliyim ki onu anlıyordum. O anda tamamen babamın tarafını tutmaktaydım.

---

* Vassiliki adının bir küçültme biçimi. – Ç. n.